

00
Müller

00

n

M. Chr. Gottfried Müller
1750 c. 1751.

Cii de finibus 2. 20. Officiū fructus est ipsius officium.

L 56.

Chr. Niemeyer

SENECA

CHRISTIANVS

Ad Exemplar Campidouense;

ET

ACCESSERVNT APOPHTHEGMATA

EX

MARCI AVRELII ANTONINI

LIBRIS

TON EIS EAYTON.

AVGVSTAE TREVIRORVM
TYPIS ESCHERMANNIANIS.
MDCCLXVIII.

Licentis Amoris

TOLLE, LEGE
CHRISTIANE:

ET
ERVESCE.

L 37

SYLLABVS CAPITVM

SENECAE CHRISTIANI.

Cap.	Pag.
I. De feruenti emendatione totius vitæ nostræ	1
II. De amore solitudinis, et silentii.	2
III. De meditatione mortis	5
IIII. De vtilitate aduersitatis.	7
V. Contra vanam, et secularem scien- tiam.	11
VI. De cognitione sui.	15
VII. De examine conscientie quotidiano.	17
VIII. De inordinatis adfectionibus supe- randis.	19
VIII. Quo modo cum omnibus pax, et amicitia conseruanda sit.	23
X. De consideratione humanæ miserie.	24
XI. De familiaritate prob rum a peten- da, malorum fugienda.	26
XII. De abnegatione sui.	32

III SYLLABVS CAPITVM SENECAE CHRISTIANI.

XIII. De contemplatione rerum caelestium.	35
XIII. De constantia in aduersis.	37
XV. De breuitate vitæ.	40
XVI. De desiderio æternæ beatitudinis, et huius vitæ angustis.	44
XVII. De indifferentia animi tam in prosperis, quam aduersis.	49
XVIII. De non adtrahendo sibi res exte- riores.	52
XVIII. De pace interna acquirenda.	54
XX. Virtus sola in hac vita beatum reddit.	56
XXI. De tempore utiliter transigendo.	63
XXII. Iracundiæ vitium quo modo ex- stirpandum.	66
XXIII. Quod vera paupertas magnorum- honorum parens sit.	72
XXIII. De vitæ huius miseriis, ac ærumnis.	78
XXV. De Cæcitate eorum, qui vitam vo- luptatibus transigunt.	81
XXVI. Quod homo sola ratione omnibus creatis præstet.	86
XXVII. De eminentia liberæ mentis vir- tutibus excultæ.	89

XXVIII. <i>Auaritia præcipitari homines in plurima flagitia.</i>	94
XXVIII. <i>Quod homines magni ducant res viles.</i>	97
XXX. <i>Quod sapiens totius mundi sit do- minus.</i>	100
XXXI. <i>Pulchritudine animi Corpus ex- ornari.</i>	102
XXXII. <i>Quod vana hominum de nobis iudicia contemnenda sint.</i>	104
XXXIII. <i>De abominando ebrietatis vitio.</i>	107
XXXIII. <i>Animi imperio; corporis serui- tio utendum.</i>	110
XXXV. <i>Profectum nostrum in aduersi- tatibus crescere debere.</i>	112
XXXVI. <i>Vitiosos homines humanam na- turam exuere.</i>	114
XXXVII. <i>In quo consistat vera hominis felicitas.</i>	119
XXXVIII. <i>Vitia serio tollenda, antequam mors obruat.</i>	121

M. A. ANTONINI.

Cap. I. De Deo optimo maximo.	pag. 123
II. De vita naturæ conuenienter insti- tuenda.	126
III. De æquo animo in huius vitæ casti- bus habendo.	128
IIII. De coercendis prauis adfectibus.	131
V. De amore et cura erga alios habenda.	133
VI. De sufferendis prauorum moribus.	135
VII. De rerum humanarum vanitate.	138
VIII. De meditatione mortis.	141

ERRATA.

Pag.	lin.	lege	longe
22	13	longe	longa
33	4	curatur	curetur.
37	13	æqualeo	æqualeo
39	13	Mirari	Miraris
40	6	cum	quum
41	20	leuandus	leuandas
49	10	oportet	oportet
58	3	gemmis	gemmis
61	3	constituit	constiterit
79	10	phthisis	phthisis
82	18	cum	quum
84	9	adferetur	adferatur
91	2	inuentis	inuenies
93	8	tantum	tamen
99	3	satisfaciet	satisfaciat
107	4	faciant	faciunt
void.	5	erubescant	erubescunt
121	6	quod	quid

CAPVT.

CAPVT I.

DE FERVENTI EMENDATIO- NE TOTIVS VITAE NOSTRAE.

Quid prodest mare traicere, *Epiß. CIIII.*
re, et vrbes mutare? Si
vis ista, quibus vrgeris,
effugere; non alibi sis oportet,
sed alius. Quid ad rem pertinet,
quos (locus peregrinus) mores
habeat? tuos adferes; neque me-
liorem faciet, neque sanio-
rem: medicina ægro, non regio quæ-
renda est. Fregit aliquis crus, aut
extorsit articulum; non vehicu-
lum

A lum

lum nauemque conscendit; sed
aduocat medicum, vt fracta pars
iungatur, vt luxata in locum re-
ponatur. Quid ergo animum tot
locis fractum et extortum, credis
locorum mutatione posse sanari?
Tandiu ista vrgebunt mala, quam-
diu malorum gestaueris causas.
Te igitur emenda, onera tibi de-
trahe, et desideria.

CAPVT II.

DE AMORE SOLITVDINIS ET SILENTII.

*Lib. de vita
beata Cap. I.*

Nulla res nos maioribus malis
implicat, quam quod ad rumo-
rem componimur. Alienis peri-
mus exemplis. Sanabimur, si
Epist. VII. modo separemur a cœtu. Quid
tibi præcipue vitandum existi-
mem,

mem, quæris? turbam. Argu- *Lib. de vita*
 mentum pessimi turba est. Ego *beat. Cap. II.*
Epist. VII.
 certe confiteor imbecillitatem
 meam; nunquam mores, quos
 extuli, refero; aliquid ex eo, quod
 composui, turbatur; aliquid ex
 his, quæ fugavi, redit. Inimi-
 ca est multorum conuersatio. Ne-
 mo non aliquod nobis vitium aut
 commendat, aut imprimit, aut
 nescientibus adlinit: utique quo
 maior est populus, cui commisce-
 mur, hoc periculi plus est; am-
 bitiosior redeo, immo vero inhu-
 manior, quia inter homines fui,
 necesse est aut initeris, aut ode-
 ris. Vtrumque autem deuitan-
 dum est: ne vel similis malis fias,
 quia multi sunt, neue inimicus
 multis, quia dissimiles sunt. Re-
 cede in te ipsum quantum potes.

A 2 Nihil

Epist. CP. Nihil æque proderit, quam quiescere, et minimum cum aliis loqui; plurimum secum. Est quædam dulcedo sermonis, quæ irrepit et blanditur, et non aliter, quam ebrietas aut amor secretum prodit.

Epist. CIII. Ab homine homini quotidianum periculum; aduersus hoc te expedi: nullum enim malum frequentius, nullum pertinacius, nullum blandius. Tempestas minatur, antequam surgat; crepant ædificia, antequam corruant; prænuntiat fumus incendium; subita est ex homine pernicies, et eo diligentius tegitur, quo propius accedit.

Ep. XXXX. Summa ergo summarum hæc est: tardiloquum te esse iubeo.

CA-

CAPVT III.

DE MEDITATIONE MORTIS.

Viuerē tota vita discendum est, et *Lib. de Bre-*
quod magis fortasse miraberis, to- *uitate vitæ*
ta vita discendum est mori. Tot *Cap. VII.*
maximi viri, relictis omnibus im-
pedimentis quum diuitiis, offi-
ciis, voluptatibus renuntiaſſent,
hoc vnum in extremam vsque æ-
tatem egerunt; plures tamen ex
iis nondum se ſcire confeſſi, e vita
abierunt. Magna res est hæc, et *Epiſt. XXX.*
diu discenda, quum aduentat
hora illa ineuitabilis, æquo animo
abire. Viuerē noluit, qui mori
non vult; vita enim cum excep-
tione mortis data est: ad hanc itur,
quam ideo timere dementis est,
quia certa exſpectantur, dubia me-
tuuntur. Mors neceſſitatem habet

A 3 æquam

æquam et inuictam. Quis queri potest in ea conditione se esse, in qua nemo non est? tu tamen mortem vt nunquam timeas, semper exspecta. Porrus est aliquando petendus, nunquam recusandus. In quem si quis intra primos annos delatus est, non magis queri debet, quam qui cito nauigauit; Alium enim venti segnes ludunt ac detinent, et tranquillitatis lentissimo tædio lassant; alium pertinax flatus celerrime perfert. Idem euenire nobis puta, alios vita velocissime adduxit, quo veniendum erat etiam cunctantibus: alios maceravit et coxit. Vis aduersus hoc corpus liber esse? tanquam migraturus habita: propone tibi quandoque hoc contubernio carendum, Fortior eris ad nec-

ces-

cessitatem exeundi ; nullius rei
meditatio tam necessaria est.

CAPVT IIII.

DE VTILITATE ADVER-
SITATIS.

Quare multa bonis viris aduersa *lib. de prom.*
eueniunt? nihil accidere bono viro *Cap. II.*
mali potest, omnia aduersa exer-
citationes putat ; marcet sine ad-
uersario virtus ; tunc adparet,
quanta sit, quantumque valeat
pollearque, quum quid possit, pa-
tientia ostendit. Non vides quan-
to aliter patres, aliter matres in-
dulgeant? illi excitari iubent libe-
ros ad studia obeunda mature, fe-
riatis quoque diebus non patiuntur
esse otiosos, et sudorem illis et
interdum lacrimas excutunt. Pa-

*Lib. de pro-
vid. Cap. III*

*ead. lib. Cap.
VIII.*

erium habet Deus aduersus bonos viros animum, et illos fortiter amat et operibus, inquit, doloribus ac damnis exagitentur, vt verum colligant robur. Nihil mihi videtur infelicius eo, cui nihil vnquam euenit aduersi. Quanto plus tormenti, plus erit gloriæ. Calamitas virtutis occasio est. Hos itaque Deus quos probat, quos amat, indurat, recognoscit, exercet: eos autem, quibus iadulgere videtur, quibus parcere, molles venturis malis seruat. Quare Deus optimum quemque aut mala valetudine, aut aliis commodis adficit? quare in castris quoque periculosa fortissimis imperantur? Dux lectissimos mittit, qui nocturnis hostes adgrediantur insidiis, aut explorent iter, aut præsidium loco dei-

deiciant. Nemo eorum, qui
 exeunt, dicit: male de me Im-
 perator meruit, sed: bene iudi-
 cavit: idem dicant, quicumque
 iubentur pati: digni visi sumus
 Deo, in quibus experiretur, quan-
 tum humana natura posset pati.
 quid mirum, si dure generosos
 spiritus Deus tentat? contem-
 tum periculorum adfiduitas peri-
 clitandi dabit: sic sunt nauticis cor-
 pora ferendo mari dura, agricolis
 manus trita, ad excutienda tela mi-
 litares lacerti valent. Non est ar-
 bor solida nec fortis, nisi in quam
 frequens ventus incurfat: ipsa
 enim vexatione constringitur, et
 radices certius figit. Non potest *Epist. XIII.*
 athleta magnos spiritus ad certa-
 men adferre, qui nunquam fu-
 gillatus est: ille qui fudit sangui-

nem suum, cuius dentes crepuerunt sub pugno, ille qui supplantatus aduersarium toto tulit corpore, nec proiecit animum proiectus, qui quoties cecidit, contumacior resurrexit, cum magna spe descendit ad pugnam. Puta itaque Deum dicere: quid habetis, quod de me queri possitis vos, quibus recta placuerunt? aliis bona falsa circumdedi, auro illos argento et ebore adornauī, intus boni nihil est: isti quos pro felicibus adspicitis, miseri sunt, sordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti: vobis dedi bona certa mansura: quanto magis versaueritis, & vndique inspexeritis, meliora, maioraque permisi vobis, metuenda contemnere, cupienda fastidire. Non fulge-

*Lib. de pro-
uid. Cap. VI.*

fulgetis extrinsecus: bona vestra
introrsus obuersa sunt,

CAPVT V.

**CONTRA VANAM, ET SECV-
LAREM SCIENTIAM.**

Quidam de liberalibus studiis *Ep. LXXX.*
quærendum iudicauerunt, an vi-
rum bonum facerent. Ne
promittunt quidem, nec hu-
ius rei scientiam adfectant. Gram-
maticus circa curam sermonis
versatur, et si latius euagari
vult, circa Historias: iam vt lon-
gissime fines suos proferat, circa
Carmina: quid horum ad virtu-
tem viam sternit? quid ex his cupi-
ditatem eximit? libidinem frenat?
ad Geometriam transeamus, et ad
Musicam: nihil apud illas inuenies,
quod

quod vetet timere , vetet cupere.
Quares Vliffes vbi errauerit potius
quam efficias ne nos semper erre-
mus. Non vacat audire, vtrum
inter Italiam & Siciliam iactatus
fit ; tempestates animi nos quo-
tidie iactant, et nequitia in omnia
Vliffis mala impellit: non deest for-
ma quæ sollicitet oculos, non ho-
stis: hinc monstra effera, et hu-
mano cruore gaudentia: hinc infi-
diosa blandimenta aurium: hinc
naufragia et tot varietates malo-
rum. Quid inquiris, an Penelo-
pe impudica fuerit? doce me
quid sit pudicitia, et quantum
in ea bonum. Ad Musicam tran-
seo, doces me, quomodo inter
se acutæ et graues voces confo-
nent, quomodo numerorum dif-
parem reddentium sönum fiat con-
cordia.

cordia. Fac potius, quomodo
animus meus secum consonet.
Monstras mihi, qui sint modi
flebiles: monstra potius, quomo-
do inter aduersa non emittam fle-
bilem vocem. **Metiri** me geo-
metres docet latifundia: potius
doceat, quomodo metiar, quan-
tum homini sit satis. **Numerare**
docet me Arithmetica, et auari-
tiae commendare digitos; potius
doceat, nihil ad rem pertinere
istas computationes, non esse fe-
liciolem, cuius patrimonium ta-
bularios lassat, immo quam su-
peruacanea possideat, qui infeli-
cissimus futurus est, si quantum
habeat, per se computare cogatur.
Quid mihi prodest scire agellum
in partes diuidere, si nescio cum
fratre diuidere? quid prodest col-
ligere

ligere subtiliter pedes iugeri, et
comprehendere etiam, si quid de-
cempedam effugit; si tristem me
facit vicinus potens? doces me
quomodo nihil perdam ex finibus
meis? at ego discere volo, quo-
modo totos hilaris amittam. Pa-
terno agro, inquis, et materno
expellor: Quid, ante aumi-
tuum quis istum agrum tenuit?
non dominus isto, sed colonus
intraſti. Cuius colonus es? ſi
bene tecum agitur, heredis. Ne-

Ep. LXXIX

&

LXXXVIII

gant iurisconſulti quidquam pu-
blicum uſucapi: publicum eſt hoc,
quod tenes, et quidem generis
humani. O egregiam artem! ſcis
rotunda metiri, in quadratum re-
digis, quamcunq; acceperis for-
mam, nihil eſt, quod in menſu-
ram tuam non cadat. Si artifex

es,

es, metire hominis animum, dic
quam magnus sit, quam pusillus
sit. Scis quæ recta sit linea, quid
tibi prodest, si quid in vita rec-
tum sit, ignoras. Solæ artes li-
berales sunt, immo (vt dicam
verius) liberæ, quibus curæ vir-
tus est: res tradit non verba:
nescio, an certior memoria sit,
quæ nullum extra se subsidium
habet. Tota rerum natura um-
bra est, aut inanis, aut fallax.

CAPVT VI.

DE COGNITIONE SVI.

Si perpendere te voles, intus te *Ep. LXXX.*
ipse considera. Equum emturus
iubes solui stratum, detrahis vesti-
menta venalibus, ne qua vitia
corporis lateant, hominem, in-
uolu-

uolutum æstimas? vides illum
 insigni capitis decorum? si vis il-
 lum æstimare, totumque scire,
 qualis sit, fasciam solue, multum
Ep. LVIII. mali sub illa latet. Illud præci-
 pue impedit, quod cito nobis pla-
 cemus: si inuenimus, qui nos
 bonos viros dicat, qui prudentes,
 qui sanctos, agnoscimus, quum
 sciamus illos sæpe mentiri: sequi-
 tur itaque, vt ideo mutari noli-
 mus, quia nos optimos esse cre-
 dimus. Alexander quum iam in
 India vagaretur, et gentes bello
 vastaret, in obsidione cuiusdam
 vrbis sagitta ictus diu perferere,
 et incepta agere, perseverauit;
 deinde quum dolor cresceret coac-
 tus absterere, *omnes, inquit, iu-
 rant me Iouis esse filium, sed vul-
 nus hoc hominem esse me clamat.*
 Idem

Idem nos faciamus: quum adula-
tio infatuat, dicamus: vos qui-
dem me dicitis prudentem esse,
ego autem video, quam multa
inutilia concupiscam, nocitura
optem. Rem dicam: bona con-
scientia (testis est) o te miserum,
si contemnis hunc testem.

*Epist.
XXXIII.*

CAPVT VII.

DE EXAMINE CONSCIENTIAE QUOTIDIANO.

Animus quotidie ad reddendam
rationem vocandus est. Vtor
hac potestate et quotidie apud me
causam dico. Quum sublatum
e conspectu lumen est, totum
diem mecum serutor, facta ac
dicta mea remeior: quod hodie
B malum

*Lib. III. de
ira Capit.
XXXVI.*

malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte melior es? Nihil mihi ipse abscondo, nihil transeo: quare enim quidquam ex erroribus meis timeam? quum possim dicere: vide ne istud amplius facias, nunc tibi ignosco. Quid ergo pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem? qualis ille somnus post recognitionem sui sequitur? quam tranquillus ac liber? quum aut laudatus est animus aut admonitus: moderatior fit, qui sciet, sibi quotidie ad iudicem esse veniendum.

CA-

CAPVT VII .
DE INORDINATIS ADFEC-
TIONIBVS SVPERANDIS,

Imbecillis est primo omnis adfec- *Ep. CXVI.*
tus: non obtinebis vt desinat, si
incipere permiseris: deinde ipse
se concitat, et vires dum proce-
dit, parat: excluditur facilius quam
expellitur. Quis neget omnes
adfectus a quodam quasi naturali
fluere principio? curam nobis no-
stri natura mandauit: sed huic,
ubi nimium indulseris, vitium
est. Voluptatem natura necessa-
riis rebus admiscuit, non vt illam
peteremus, sed vt ea sine quibus
non possumus viuere, gratiora
nobis illius faceret accessio: si
suo veniat iure, luxuria est. Ergo
intranctibus resistamus: quia faci-

B 2 lius

lius non recipiuntur , quam ex-
eunt. Quantum possumus nos,
a lubrico recedamus : in sicco
quoque parum fortiter stamus.
Occures hoc loco mihi illa publi-
ca voce : Homunciones sumus,
omnia nobis negare non possu-
mus : concupiscemus, sed tempe-
rate: immo aliud est in re: vitia
nostra, quia amamus, defendi-
mus, et malumus excusare illa,
quam excutere: vires nostras col-
ligamus, ac totas pro nobis, certe
non contra nos concitemus: nolle
in causa est: non posse prætendi-

Epist. L. tur. Omnes præoccupati sumus,
virtutes discere, vitia dediscere:
sed eo maiore animo ad emenda-
tionem nostri debemus accedere.

Epist. LI. Irritamenta vitiorum quam longif-
sime fugiamus. Indurandus est
animus

animus et a blandimentis voluptatum procul abstrahendus : nobis quoque militandum est : et quidem genere militiae , quo nunquam quies , nunquam otium datur : perfequere vitia fine modo , sine fine ; nam illis quoque nec finis est , nec modus. Proiice quaecunque cor tuum laniant : quæ si aliter extrahi nequirent , cor ipsum cum illis euellendum erat : voluptates præcipue inuisissimas habe latronum more , quos Philetas Aegyptii vocant , in hoc nos amplectuntur , vt strangulent : si voluptati cessero , *Epist. LII.* cedendum est dolori. Hoc durum et laboriosum ingenium nobis datum scias licet : *imus per obstantia.* Itaque pugnemus , aliorum inuocemus auxilium.

Qui deponere vult desideria rerum omnium, quarum cupiditate flagrauit, et oculos et aures ab his, quæ reliquit, auertat: cito rebel- lat adfectus, quocunque se verterit, pretium aliquod præsens occupa- tionis suæ adspiciet. Auaritia pe- cuniam promittit; luxuria multas et varias voluptates: ambitio pur- puram et plausum: mercede te vitia sollicitant: hic tibi gratis vi- uendum est; vix effici toto se- culo potest, vt vitia tam longe

Ep. LXXV. licentia tumida subigantur, et iugum accipiant: inestimabile bonum est: suum fieri.

CA-

CAPVT VIII.
 QVOMODO CVM OMNIBVS
 PAX ET AMICITIA CON-
 SERVANDA SIT.

Confortium rerum omnium inter nos facit amicitia. Nec potest quisquam beate degere, qui se tantum intuetur: qui omnia ad utilitates suas conuertit: alteri viuas oportet, si vis tibi viuere. Hæc societas diligenter, et sancte obseruanda est, quæ iudicat esse aliquod commune ius generis humani: plurimum ad illam quoque interiorem societatem amicitia colendam proficit. Quemadmo-
 dum stultus est, qui equum emp-
 turus, non ipsum inspicit, sed
 stratum eius, ac frenos: sic stul-
 tissimus est, qui omnem aut

Epist.
XLVIII.

Ep. XLVII.

ex veste, aut ex conditione, quæ vestis modo nobis circumdata est, æstimat. Seruus est? sed fortasse liber animo: seruus est? hoc illi nocebit? ostende quis non sit.

Epist.
XXXVII.

Hæc præcepti mei summa est: sic cum inferiore viuas, quemad-

modum tecum superiorem velis viuere.

CAPVT X.

DE CONSIDERATIONE HUMANAE MISERIAE.

Epist. CII. Quid ista sic diligis quasi tua? alia origo nos expectat, alius rerum status. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: quidquid circa te iacet rerum, tanquam hospitalis loci farcinas expecta: transeundum est: excutit redeuntem natura, sicut intran-

inrantem. Quisquis exit in lucem, iussus est lacte et panno esse contentus: non licet plus efferre quam intuleris: detrahentur tibi hæc circumiecta, nouissimum velamentum tui, cutis: detrahetur caro et suffusus sanguis, discurrensque per totum: detrahentur ossa, neruique firmamenta fluidorum ac labentium. Dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est: gemis, ploras, et hoc ipsum flere nascentis est. Quid contristaris? ita solet fieri: pereunt semper velamenta nascentium: istis opertus es; veniet, qui te reuelet dies, et ex contubernio fœdi atque olidi ventris educat; iam hinc altius aliquid sublimiusque meditare: aliquando tibi caligo ista discutietur:

B 5 tur:

tur: nulla serenum umbra turba-
bit: æqualiter splendebit omne
cæli latus: dies et nox aëris infi-
mi vices sunt. Tunc in tenebris
vixisse te dices, quum totam lucem
totus adspexeris: quid tibi vide-
bitur diuina lux, quum illam suo
loco videris? Hæc cogitatio
nihil sordidum animo subsidere
finit, nihil humile, nihil crude-
le: qui æternitatem mente con-
cepit, nullos horret exercitus,
non terretur tuba, nullis ad ti-
morem minis agitur.

CAPVT XI.

DE

FAMILIARITATE PROBORVM
ADPETENDA, MALORVM
FUGIENDA.

Ep. CVIII. Profunt inter se boni: exercent
enim virtutes, & sapientiam in
suo

suo statu continent. Desiderat
vterque aliquem, cum quo con-
ferat, cum quo quærat. Peritos
luctandi vsus exercet: musicum,
qui paria didicit, monet. Opus
est et sapienti, agitatione virtu-
tum. Malus malo nocet: facit
peiores iram, metum incitando,
voluptates laudando: et tunc ma-
xime laborant mali, vbi plurimum
vitia miscuere, et in vnum collata
nequitia est: ergo ex contrario,
bonus bono proderit. Quomo-
do inquis? ex conspectu mutuæ
tranquillitatis crescet vtriusque
læticia: præterea secundum natu-
ram est, amicorum actu vt sua
proprioque lætari; nam nisi hoc
fecerimus, nec virtus quidem
nobis permanebit, quæ in exer-
cendo se vsu valet: virtus autem
suadet

suadet in futurum consulere, deliberare et intendere animum: facilius intendet, explicabitque, qui aliquem sibi adsumserit. Quærit itaque aut perfectum virum aut proficientem, vicinumque perfecto. Aiunt homines plus in alieno negotio videre, quam in suo: quædam sunt, quæ etiam sapientes in alio, quam in se diligentius vident. Præterea illud, quod dulcissimum honestissimumque est, idem velle atque idem nolle, sapiens sapienti præstabit. Egregium opus pari iugo ducet: quin etiam vel occurfus ipse sapientium iuuat: et est aliquid, quod ex magno viro vel tacente proficias: nec tibi facile dixerim, quemadmodum profit, sicut illud intelligam profuisse. Minuta quædam

quædam animalia quum mordent,
 non sentiuntur, adeo tenuis illis,
 et fallens in periculum vis est: tu-
 mor indicat morsum, et in ipso
 tumore nullum vulnus adparet.
 Idem tibi in conuersatione viro-
 rum sapientium eueniet; non de-
 prehendes, quemadmodum, aut
 quando tibi profit: profuisse de-
 prehendes: nunquam enim boni
 opera inutilis est: nunquam enim,
 quamuis obscura virtus latet, sed
 mittit sui signa. Quid est ergo,
 quare, vlla verba coram amico
 retraham? quid est, quare me
 coram illo non putem solum?
 quidam, quæ tantum amicis com-
 mittenda sunt, obuiis narrant, et
 in quaslibet aures, quidquid illos
 vrit, exonerant: quidam rursus
 etiam carissimorum conscientiam
 refor-

*lib. de Tran-
 quill. cap. II*

Epist. III.

midant, et si possent, ne sibi quidem credituri, interius premunt omne secretum. Neutrum faciendum est, vtrumque enim vitium est, et omnibus credere et nulli:

De Tran-
quill. animi
Capit. I.

Quantum bonum est, vbi sunt preparata pectora, in quæ tuto secretum omne descendat? quorum conscientiam minus quam tuam timeas? quorum sermo sollicitudinem leniat, sententia consilium expediat, hilaritas tristitiam dissipet, conspectus ipse delectet? (quos tamen) quantum fieri poterit, vacuos a cupiditatibus eligemus. Sunt quidam, qui vitia gestant. Horum sermo multum nocet: nam etiamsi non statim officit; semina in animo relinquit, sequiturque nos etiam, quum ab illis discesserimus, resurrecturum postea

postea malum. Quemadmodum, qui audierunt symphoniam, ferunt secum in auribus modulationem illam, ac dulcedinem cantus, quæ cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi: sic prava laudantium sermo diutius hæret, quam auditur: nec facile est animo dulcem sonum excutere: prosequitur et durat, et ex intervallo recurrit: ideo claudendæ sunt aures malis vocibus, et quidem primis; Nam quum initium fecerunt, admissæque sunt, plus audent. Inde ad hæc peruenitur verba: virtus verborum inanium crepitus est: vna felicitas est, bona vita, facere omnia libere: hoc est viuere, hoc est se mortalem esse meminisse. Hæ voces non aliter fugiendæ sunt, quam illæ, quas

quas Uliſſes, niſi alligatus, præ-
 reruehi noluit: idem poſſunt, ab-
 ducunt a patria, a virtutibus, et
 in turpem vitam miſeros illidunt:
 non eſt iſtud viuere. Inter cauſas
 malorum noſtrorum eſt, quod
 viuamus ad exempla; nec ratione
 componimur ſed conſuetudine ab-
 ducimur. Quod, ſi pauci face-
 rent, nollemus imitari: quum
 plures facere cœperunt, quaſi
 honeſtius ſit quia frequentius, ſe-
 quimur: et recti apud nos locum
 tenet error, vbi publicus factus
 eſt.

CAPVT XII.

DE ABNEGATIONE SVI.

Epist. LVI. Omnia licet foris reſonent; dum
 intus nihil tumultus ſit; dum in-
 ter ſe non rixentur cupiditas, et
 timor.

timor, nec altera alteram vexet.
 Nam quid prodest totius regionis
 silentium, si adfectus fremunt, si *Ep. CXIII.*
 animus obstrepit? ideo ille cura-
 tur: ab illo sensus, ab illo ver-
 ba exeunt, ab illo nobis est habi-
 tus, vultus, incessus, si ille pro-
 cubuit, et cetera sequuntur rui-
 nam: Rege incolumi mens omni-
 bus vna est, amisso rupere fidem: *Lib. de Cle-
 mentia Cap.
 III.*
 Rex noster est animus, hoc inco- *Ep. CXIII.*
 lumi cetera manent in officio, pa-
 rent et obtemperant: quum ille
 paullum vacillauit, simul nutant.
 Animus noster modo rex est, modo
 tyrannus. Rex quum honesta in-
 tuetur, nihil imperat turpe, nihil
 fordidum: ubi vero impotens,
 cupidus, delicatus est, transit in
 nomen detestabile ac dirum, et fit
 tyrannus; tunc illum excipiunt ad-
 C fectus

fectus impotentes, instantque, qui inito quidem gaudent, ut solet populus nocitura largitione frustra plenus: huius compescenda est feditio, & ideo ad rerum actus excitandi, ac tractatione bonarum artium occupandifumus, quoties non mala habet inertia, sui impatiens: Magni Imperatores quum male parere militem vident, aliquo labore compescunt, et expeditionibus detinent: nunquam vacat lasciuiadistrictis: opus est aliquo, ad quem mores nostri se ipsi corrigant, nisi ad regulam, praua non corriges.

CA-

CAPVT XIII.
DE
CONTEMPLATIONE RERVM
COELESTIVM.

ANIMUS noster graui sarcina pref- *Epiß. LXV.*
fus, explicari cupit, et reuerti ad
illa, quorum fuit. Nam corpus
hoc animi pondus ac pœna est:
premente illo vrgetur, in vincu-
lis est, nisi se a terrenis dimisit ad
diuina. Hæc libertas eius est, hæc
euagatio: subducit interim se cu-
stodiæ, in qua tenetur, et cœlo
reficitur. Quemadmodum artifi-
ces ex alicuius rei subtilioris in-
tentione, quæ oculos defatigat, si
malignum et precarium lumen ha-
bent, in publicum prodeunt, et
in aliqua regione ad populi otium
dedicata oculos libera luce delec-
tant, sic animus in hoc tristi et

obscuro domicilio claufus, quoties potest, apertum petit, & in contemplatione requiescit. Ego non quæram, quis fit artifex huius mundi? unde lux tanta fundatur? ego ista non quæram? ego nesciam unde descenderim? nesciam, quo hinc iturus sim? quæ sedes exspectet animam solutam legibus seruitutis humanæ? veras me cælo interesse? maior sum, et ad maiora genitus, quam ut mancipium sim mei corporis: quod equidem non aliter adspicio, quam vinculum aliquod libertati meæ circumdatum. Contemptus corporis certa libertas est: seruiant ergo deteriora melioribus: fortes simus aduersus fortuita: non contremiscamus iniurias, non vulnera, non vincula, non egesta-

statem. Mors quid est? aut finis est, aut transitus: nec definire timeo, nec transire, quia nusquam tam anguste ero.

CAPVT XIII.

DE
**CONSTANTIA IN
ADVERSIS.**

Quæris an omne bonum optabile sit? si bonum est, inquis, fortiter torqueri, et magno animo vri, et patienter ægrotare, sequitur, vt ista optabilia sint. Nihil autem video ex istis voto dignum. Neminem certe adhuc scio eo nomine votum soluisse, quod flagellis cæsus esset, aut æquuleo longior factus: distingue ista: et intelligis esse in his aliquid optandum.

dum. Tormenta abesse a me velim: sed si sustinenda fuerint, vt me in illis fortiter, honeste, animose geram optabo: non sum tam demens, vt ægrotare cupiam: sed si ægrotandum fuerit, vt nihil intemperanter, nihil effeminate faciam, optabo. Ita non incommoda optabilia sunt, sed virtus, qua perferuntur incommoda. Nihil habere, ad quod exciteris, cuius denunciatione et incurfu firmitatem animi tui tentas: sed in otio inconcussò iacere, non est

Ep. LXXII. tranquillitas, malacia est. Imperfectis adhuc interscinditur latitia: sapientis vero contextitur gaudium, nulla rumpitur fortuna, semper et vbiq̃ tranquillim est. Vidisti aliquando canem missa a domino frustra carnis aperto ore captan-

captantem? quidquid exceperit, pro-
tinus integrum deuorat, & semper
ad spem futuri hiat. Idem eue-
nit nobis: Quidquid expectanti-
bus fortuna proiecit, id sine vlla
voluptate demittimus, statim ad
rapinam alterius arrepti et attenti:
hoc sapienti non euenit; creda- *Ep. LXXIII*
mus itaque monstranti pulcherri-
mum iter, et clamanti: *Hac itur
ad astra*: hac secundum tem-
erantiam, hac secundum fortitudi-
nem. Mirari hominem ad deos
ire! deus ad homines venit, im-
mo (quod propius est) in ho-
mines venit. Nulla sine deo
mens bona est. Semina in cor-
poribus humanis diuina dispersa
sunt, quæ si bonus cultor excipit,
paria ex his, ex quibus orta sunt,
resurgunt: si malus, non aliter

C 4 quam

quam humus sterilis ac palustris,
necat, ac deinde creat purga-
menta pro frugibus.

CAPVT XV.

DE BREUITATE VITAE.

*Epist.
LXXXVII.*

Nemo tam imperitus est, vt nesciat, sibi quandoque moriendum; tamen cum prope accesserit, tergiuersatur, tremit, plorat. Nonne tibi videtur stultissimus omnium, qui fleuerit, quod ante annos mille non vixerat? æque stultus est, qui flet, quod post annos mille non viuet. Hæc paria sunt: non eris, nec fuisti. Vtrumque tempus alienum est. In hoc punctum coniectus es: quod vt extendas, quousque extendes? quid fles? quid optas? perdis operam: eo ibis, quo omnia

omnia eunt. Quid tibi nouum est? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc maioribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te: series inuicta et nulla mutabilis ope illigat ac trahit cuncta. Nullum sine exitu iter est, infelix seruis hominibus, seruis rebus. Nam vita, si moriendi virtus abest, seruitus est. Quomodo fabula sic vita, non quamdiu sed quam bene acta sit, refert. Nihil ad rem pertinet, quo loco desinas. Quocunque voles, desine: tantum bonam clausulam impone. Hoc denique *Ep. XXVII.* tibi circa diem mortis præsta: moriantur ante te vitia, dimitte istas voluptates turbidas magno leuandus. Quibusdam remedia monstranda, quibusdam inculcan-

da sunt. Nunquam nimis dicitur quod nunquam fatis discitur.

Ep. XXVI. Ego certe, velut adpropinquet experimentum, et ille laturus sententiam de omnibus annis meis dies venerit, ita me obseruo et alloquor: ille dies iudicaturus est, vtrum loquar fortia, an sentiam: num quid simulatio fuerit. Remoue studia totam vitam tractata, mors de te pronuntiatura est. Ita dico disputationes et literata colloquia, et ex præceptis sapientium verba collecta, et eruditus sermo non ostendunt verum robur animi, est enim oratio etiam timidissimis audax. Quid egeris, tunc apparebit, quum animam ages. Accipio (patienter) conditionem (humanam) non reformido iudicium. Iunior es? quid refert?

refert? non dinumerantur anni.
 Incertum est, quo te loco mors
 exspectet: itaque tu illam omni
 loco exspecta. Semper discen-
 dum est, quod an sciamus, ex-
 periri non possumus. Qui mori
 didicit, seruire dediticit. Vna
 est catena, quæ nos alligatos te-
 net, amor vitæ: qui vt non est
 abiiciendus, ita minuendus est:
 vt si quando res exiget, nihil nos
 detineat, quo minus parati simus,
 quod quandoque faciendum est,
 statim facere. Molestum est, in- *Epist. XII.*
 quis, mortem ante oculos habere:
 primum ista tam iuueni ante ocu-
 los debet esse, quam seni.

CA.

CAPVT XVI.

DE

DESIDERIO AETERNAE BEA-
TITVDINIS, ET HVIVS VI-
TAE ANGVSTIIS.*Lib. de vita
beata Cap. I.*

Viuerē omnes beate volunt, sed ad peruidendum quid sit, quod beatam vitam efficiat, caligant. proponendum itaque est primum quid sit, quod adpetamus: tunc circumspicendum est, qua contendere illo possimus: intellecturi in ipso itinere, si modo rectum erit, quantum quotidie profligetur, quantoque propius ab eo sumus, ad quod nos cupiditas impellit. Nihil ergo magis praestandum est, quam ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes, non quo eundum

dum est, sed qua itur. Versat nos et præcipitat traditus per manus error, alienisque perimus exemplis. Exsurge modo et te quoque dignum finge deo. *Ep. XXXI.* Finges autem non auro, non argento: non potest ex hac materia imago deo exprimi similis. In hac vita nunquam stabili consistimus loco: hic deprimitur alternis et extollitur, ac modo in cælum eleuatur, modo defertur ad terram. Pendemus et fluctuamus, et alter in alterum illidimur et aliquando naufragium facimus, semper timemus. In hoc tam procelloso et in omnes tempestates exposito mari nauigantibus nullus portus est nisi mortis. Omnes agedum mortales circumspice. Larga vbiq̄ue flendi et affi-

*Epist.
LXXII.*

*Lib. de Con-
solat. ad
Polyb.*

assidua materia, alium ad quotidianum opus laboriosa egestas vocat, alium ambitio nunquam quies sollicitat; alius diuitias, quas optauerat, metuit, et voto laborat suo: alium sollicitudo, alium labor torquet; hic se habere se dolet liberos, hic perdidisse: lacrimæ nobis deerunt, antequam causæ dolendi. Non vides, quam vitam nobis rerum natura promiserit, quæ primum nascentium omen fletum esse voluit? Hoc principio edimur, huic omnis sequentium annorum ordo consentit: sic vitam agimus. Non videmus, quam multa nos incommoda exagitant? quam male nobis conueniat hoc corpus? nunc de ventre nunc de pectore ac faucibus querimus; alias nerui nos, alias pedes

pedes nos vexant: nunc deiectio,
 nunc distillatio: aliquando super-
 est sanguis, aliquando deest; hinc
 atque illinc tentamur, et expelli-
 mur. Hoc euenire solet in alie-
 no habitantibus. At nos corpus
 tam putre fortiti nihilominus æter-
 na proponimus, et in quantum
 potest ætas humana protendi, tan-
 tum spe occupamus. Nihil satis
 est morituris, immo morienti-
 bus: quotidie enim propius ab
 vltimo stamus, et illo, vnde no- *Ep. LVIII.*
 bis cadendum est, hora nos omnis
 impellit. Corpora nostra rapiun-
 tur fluminum more: quidquid
 vides, currit cum tempore: nihil
 ex his, quæ videmus, manet.
 Ego ipse, dum loquor, mutari
 ista, mutatus sum, ideo admiror
 dementiam nostram, quod tanto
 pere

pere amamus rem fugacissimam,
 quum omne momentum mors prio-
 ris habitum fit. Vis tu non ti-
 mere, ne semel fiat, quod quo-
 tidie fit: Si velis credere, altius
 veritatem intuentibus: omnis vita
 supplicium est. Multiformes su-
 mus, modo frugi tibi videbimur
 et graues, modo prodigi et vani.
 Mutamus subinde personam et
 contrariam ei sumimus, quam
 exuimus. De aliquo, quem vi-
 disti heri, merito dici potest: hic
 quis est? tanta mutatio est. Hoc
 ergo a te exige, vt qualem insti-
 tueris prestare te, talem vsque
 ad exitum serues. Cogita, quan-
 tum celeritati additurus fueris, si
 a tergo hostis instaret, si equitem
 adventare suspicareris, ac fugien-
 tium premere vestigia. Sit hoc,
 pre-

*de Consol. ad
 Polyb. Cap.
 XXVIII.*

Epist. CXX.

Ep. XXII.

dera, quam pulchra res sit, consummare vitam ante mortem. O quando videbis illud tempus, quo scies tempus ad te non pertinere, quo tranquillus placidusque eris et craftini negligens, et in summa tui satietate?

CAPVT XVII.

DE

INDIFFERENTIA ANIMI TAM
IN PROSPERIS QVAM
ADVERSIS.

Non est delicata res viuere. Longam *Epist. CVII.*
viam ingressus es, et laboris oportet et arietes, & cadas & lasseris, per eiusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter, vbi luctus et vltrices posue-

D re

re cubilia curæ, pallentesque habitant morbi, tristisque senectus. In hoc contubernio vita degenda est. Effugere ista non potes, contemnere potes: contemnes autem, si sæpe cogitaueris, et futura præsumseris. Nemo non fortius ad id, cui se diu composuerat, accessit, et durius quoque, si præmeditata erant, obstitit; at contra imparatus, etiam leuissima expauit, & quia omnia nouitate grauiora sunt, hæc cogitatio adfidua præstabit, ut nulli sis malo tiro. Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideo nulli quærenda, quia paria sunt omnibus. Ita dico, paria sunt; nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. Aequum autem ius est, non quo omnes vsi sunt,

sunt, sed quod omnibus latum
 est. Imperetur æquitas animo,
 et sine querela mortalitatis tribu-
 ta pendamus. Hiems frigora ad-
 ducit; algendum est. Aestas ca-
 lores refert: æstuandum est. Et
 fera nobis loco occurret, et ho-
 mo perniciosior feris omnibus.
 Aliud aqua, aliud ignis eripiet.
 Hanc rerum conditionem mutare
 non possumus: optimum est pati,
 quod emendare non possis: et
 deum, quo auctore cuncta pro-
 ueniunt, sine murmuratione co-
 mitari. Malus miles est, qui
 Imperatorem gemens sequitur.
 Hic est magnus animus, qui se
 deo tradidit: at contra ille pusil-
 lus ac degener, qui obluctatur,
 et emendare mauult deos, quam
 se. Itaque assidue cogitemus,

Dimp

D 2

tam

tam de nostra, quam omnium quos diligimus, mortalitate. Imparatum me subito fortuna percussit, nunc cogito omnia et mortalia esse, et incerta: lege mortali hodie fieri potest, quidquid vnquam potest.

CAPVT XVIII.

DE

NON ADTRAHENDO SIBI
RES EXTERIORES.

Ep. CXVIII Sua fatius est mala, quam aliena tractare, et videre, quam multarum rerum candidatus fit, et non suffragari. Hoc est egregium, hoc securum ac liberum, nihil petere, et tota fortunæ comitia transire. Libet ergo hanc integram semper egerere materiam circumsipientibus tot millia hominum inquieta, qui ut aliquid

quid pestiferi consequantur, per mala nituntur in malum, petuntque mox fugienda, aut etiam fastidienda. Cui enim adsecuto satis fuit, quod optanti nimium videbatur? tu ista credis excelsa, quia longe ab illis iaces, ei vero qui ad illa peruenit, humilia sunt. Mentior, nisi adhuc quærat ascendere. Istud, quod tu summum putas, gradus est. Omnes autem male habet ignorantia veri. Tanquam ad bona feruntur decepti rumoribus. Deinde mala esse aut inania, aut minora quam sperauerint adepti, vident, maiorque pars miratur ex interuallo fallentia.

CAPVT XIX.

DE PACE INTERNA

ADQVIRENDA.

Epist.
XXVIII.

Animum debes mutare, non
 cœlum; licet vastum traieceris
 mare, sequentur te, quocunque
 perueneris, vitia. Quid miraris,
 nihil tibi peregrinationes prodesse,
 quum te circumferas, premit te
 eadem caussa, quæ expulit. Quid
 terrarum iuuare nouitas potest?
 quid cognitio urbium aut loco-
 rum? in irritum cedit ista iactatio.
 Quidquid facis, contra te facis,
 et motu ipso noces tibi, ægrum
 enim concutis: at quum istud exe-
 meris malum, omnis mutatio
 loci iucunda fiet: in vltimas ex-
 pellaris terras licebit, in quolibet
 Barbariæ angulo colloceris, hos-
 pitalis

pitalis tibi illa qualiscunque sedes erit. Magis quis veneris, quam quo interest: non peregrinaris, sed erras et ageris, ac locum ex loco mutas: quum illud quod quæris, bene viuere, omni loco positum sit. Bona conscientia turbam aduocat, mala etiam in solitudine anxia atque sollicita est. Si honesta sunt, quæ facis, omnes sciant: si turpia quid refert neminem scire, quum tu scias? Nunquid tam turbidum fieri potest, quam forum? ibi quoque licet quiete viuere, si necesse sit; sed si liceat disponere se, conspectum quoque et viciniam fori procul fugiam: nam ut loca grauia etiam firmissimam valetudinem tentant; ita bonæ quoque menti necdum perfectæ et conualescenti sunt aliqua

Epist.
XXXIII.

Ep. XXVIII

qua parum salubria : ideo quantum potes, teipsum coargue, inquire in te : accusatoris primum partibus fungere, deinde iudicis, *Epist. LXII.* nouissime deprecatoris, aliquando te offende. Ego vbicunque sum, meus sum : rebus enim non me trado, sed commodo : nec confector perdendi temporis causas, quocunque constiti loco, ibi cogitationes meas tracto, et aliquid in animo salutare verso.

CAPVT XX.

VIRTVS SOLA IN HAC VITA
BEATVM REDDIT.

Epist. LXXVI. Si quis omnia alia habeat, valetudinem, diuitias, imagines multas, frequens atrium, sed malus ex confesso sit : improbat is illum. Item si quis nihil illorum, quæ retuli

tuli habeat, deficiatur pecunia,
 clientum turba, nobilitate et auo-
 rum, proauorumque serie, sed
 ex confesso bonus sit: probabis
 illum. Ergo est vnum bonum
 hominis: quod qui habet, etiam-
 si aliis destituitur, laudandus est:
 qui non habet, in omnium alio-
 rum copia damnatur ac reiicitur.
 Quæ conditio rerum eadem et
 hominum est. Nauis bona dici-
 tur, non quæ pretiosis coloribus
 picta est, nec cui argenteum aut
 aureum rostrum est, nec cuius
 tutela ebore cælata est, nec quæ
 fiscis ac opibus regiis pressa est:
 sed stabilis et firma, et iuncturis
 aquam excludentibus spissa, ad
 ferendum incursum maris solida,
 gubernaculo parens, velox et con-
 sentiens vento. Gladium bo-

D 5 num

num dicas, non cui deauratus est baltheus, nec cuius vagina geminis distinguitur: sed cui et ad fecandum subtilis acies, et mucro munimentum omne rupturus: regula non quam formosa, sed quam recta sit quæritur. Eo quodque laudatur, cui comparatur, quod illi proprium est. Ergo in homine quoque nihil ad rem pertinet, quantum aret, quantum fœneret, a quam multis salutetur, quam pretioso incumbat lecto, quam pellucido poculo bibat; sed quam bonus sit; bonus autem est, si ratio explicita et recta est. Hæc vocatur virtus: hoc est honestum et vnicum hominis bonum. Nam quum sola ratio perficiat hominem, sola ratio perfecta beatum facit:
hoc

hoc autem vnum hominis bonum est, quo vno beatus efficitur, cetera leuia sunt, mutabilia. *Ep. XXXII* Nemo gloriari nisi suo debet. Vitem laudamus, si fructu palmites onerat, si ipsa ad terram pondere eorum, quæ tulit adminiculo deducit. Num quis huic illam præferet vitem, cui aureæ vuæ, aurea folia dependent? propria virtus est in vite fertilitas; in homine quoque id laudandum est, quod ipse est: familiam formosam habet, et domum pulchram: multum ferit, multum foenerat. Nihil horum in ipso est, sed circa ipsum. Lauda in ipso quod nec erui potest, nec dari; quod proprium est hominis. Quæris quid sit? animus et ratio in homine perfecta. Rationale enim ani-

animal est homo; consummatur itaque eius bonum, si id adimplevit, cui nascitur. Quid est autem, quod ab illo ratio hæc exigit? rem facillimam: secundum naturam viuere: sed hanc difficilem facit communis infania. In vitia alter alterum trudimus: quomodo autem ad salutem reuocari possunt, quos nemo retinet, *Ep. LXXVI* populus impellit? Nemo ex istis quos purpuratos vides, felix est, non magis, quam ex illis, quibus sceptrum et chlamydem in scena fabulæ adsignant, quum præsentem populo elati inceserunt et cothurnati simul exierunt, excalceantur et ad staturam suam redeunt. Nemo istorum, quos diuitiæ honoresque in altiore fastigio ponunt, magnus est: quare ergo

ergo magnus videtur? quum basi illum sua metiris, non est magnus pumilio, licet in monte constituit: colossus magnitudinem suam feruat, etiamsi steterit in puteo. Hoc laboramus errore, sic nobis imponitur: quod neminem æstimamus, eo quod est, sed adiicimus illi et ea, quibus adornatus est: Atqui quum voles veram hominis æstimationem inire, et scire qualis sit, nudum inspice, ponat patrimonium, ponat honores, et alia fortunæ mendacia: corpus ipsum exuat, animum intueri, qualis quantusque sit, alieno an suo magnus. Si erectis oculis gladios micantes videt, et si scit sua nihil interesse, vtrum anima per os, an per iugulum exeat, beatum voca: si quum illi denun-

tiata

tiata sunt corporis tormenta, et
 quæ casu veniunt, et quæ poten-
 tioris iniuria, si vincula et exilia
 et vanas humanarum formidines
 mentium securus audit et dicit:
 tu hodie ista denuntias, ego sem-
 per denuntiaui mihi, et hominem
 paraui ad humana, præcogitati
 mali mollis ictus venit. Audi-
 mus aliquando voces imperito-
 rum, nesciebam hoc mihi resta-

Ep. LVIII. re : talis est sapientis animus,
 qualis mundi status super lunam.
 Semper illic serenum est: habes
 ergo quare velis sapiens esse:
 quia nunquam sine gaudio est.
 Gaudium hoc non nascitur, nisi ex
 virtutum conscientia. Non po-
 test gaudere nisi fortis, nisi iustus,
 nisi temperans. Quid ergo, in-
 quis? stulti ac mali non gaudent?
 non

non magis quam prædam nacti
leones. Quum fatigauerunt se vi-
no et libidinibus, quum illos nox
inter vina defecit, quum volupta-
tes angusto corpori vltra, quam
capiebat, ingestæ, suppurare cœ-
perunt, tunc exclamant miseri:
*namque ut supremam falsa inter
gaudia noctem egerimus nosti.* Sa-
pientis gaudium non interrumpi-
tur, non desinit: desineret, si
sumtum esset aliunde.

CAPVT XXI.

DE

TEMPORE VTILITER

TRANSIGENDO.

Quem mihi dabis, qui aliquod *Epist. I. ad
Lucilium.*
pretium tempori ponat? qui
diem æstimet? qui intelligat se
quo.

quotidie mori? in hoc enim fallimur, quod mortem prospicimus. Magna pars eius iam præterit. Quidquid ætatis retro est, mors tenet. Omnes horas complectere; Sic fiet, ut minus ex craftino pendeas, si hodierno manum inieceris. Dum differtur vita, transcurrit: omnia aliena, tempus tantum nostrum est: tu malo ferues tua, et bono tempore uti incipias; nam ut visum est maioribus nostris, sera parsimonia in fundo est, non enim tantum minimum in imo, sed pessimum remanet. Festis maxime diebus animo imperandum est, ut tunc voluptatibus solus abstineat, quum in illas omnis turba procubuit. Certissimum argumentum firmitatis suæ capit, si ad blanda

et

Ep. XVIII.

et in luxuriam trahentia, nec it,
 nec abducitur. Ceterum adeo
 mihi placet tentare animi tui fir-
 mitatem, vt ex præcepto magno-
 rum virorum tibi quoque præci-
 piam: interponas aliquot dies,
 quibus contentus minimo ac vilif-
 simo cibo, dura ac horrida veste
 dicas tibi: hoc est quod timeba-
 tur. Miles in media pace decur-
 rit sine vlllo hoste, vallum iacit et
 superuacuo labore lassatur, vt
 sufficere necessario possit. Quem
 in ipsa re trepidare nolueris, an-
 te rem exerce: hoc secuti sunt,
 qui omnibus mensibus pauperra-
 tem imitati prope ad inopiam ac-
 cesserunt, ne vnquam expauesce-
 rent, quod sæpe didicissent.

E

CA.

CAPVT XXII.
 IRACUNDIAE VITIVM QVO.
 MODO EXSTIRPANDVM.

*Lib. III. de
 Ira Cap. VI* Non est magnus animus, quem incuruat iniuria. Aut potentior te, aut imbecillior læsit. Si imbecillior, parce illi: si potentior, tibi. Nullum est argumentum magnitudinis certius, quam nihil posse, quo instigeris, accidere. Pars superior mundi, et ordinatior ac propinqua fideribus nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur, nec versatur in turbinem: omni tumultu caret. Inferiora fulmiant. Eodem modo sublimis animus quietus semper et in statione tranquilla collocatus, intra se premens, quibus ira contrahitur, modestus et venerabilis est
 et

et compositus : quorum nihil in-
 venies in irato : Quis enim tradi-
 tus dolori, & furens non primam
 reiecit verecundiam ? quis impe-
 tu turbidus et in aliquem ruens,
 non quidquid in se verecundi ha-
 buit, abiecit ? quis linguæ tem-
 peravit ? quis ullam partem cor-
 poris tenuit ? quis se regere po-
 tuit ? Optimum est ad primum
 sensum mali mederi sibi : facile *Cap. X. ibid.*
 est autem adfectus suos, quum pri-
 mum oriuntur, deprehendere :
 morbum signa præcurrunt. Quem-
 admodum tempestatis ac pluvie
 ante ipsas notæ eueniunt : ita iræ,
 amoris, omniumque istarum pro-
 cellarum animos vexantium sunt
 quædam prænuntia. Non expe- *cod. lib. cap.*
 dit omnia videre, omnia audire. *XI.*
 Multæ nos iniuriæ transeant :

ex quibus plerasque non accepit, qui nescit. Non vis esse iracundus? ne sis curiosus. Qui inquit, quid in se dictum sit, qui malignos sermones, etiam si secreto habiti sint, eruit, se ipse inquietat. Quædam interpretatio eo perducit, ut videantur iniuriæ. Itaque alia differenda sunt, alia deridenda, aliadonanda. Circumscribenda multis modis ira est: plerasque in lusum iocumque vertantur: non quemadmodum facta sit iniuria refert, sed quemadmodum lata. Quis sum, cuius aures lædi nefas sit? ignouere multi hostibus: ego non ignoscam pigris, negligentibus, garrulis? puerum ætas excuset, feminam sexus, extraneum libertas, domesticum familiaritas. Nunc primum offendit?

cogi-

*ead. lib. cap.
XXIII.*

cogitemus, quamdiu placuerit. Sæpe et alios offendit, feramus quod diu tulimus. Amicus est? fecit quod noluit. Inimicus est? fecit quod debuit. Prudentiori cedamus: stultiori remittamus. Pro quocunque illud respondeamus nobis: sapientissimos quosque viros multa delinquere: neminem esse tam circumspectum, cuius non diligentia aliquando sibi ipsi excidat: neminem tam maturum, cuius non gravitatem in aliquod feruidius factum casus impingat: neminem tam timidum offensarum, qui non in illas, dum vitat, incidit. Sic *Ibid. Capit. XXV.* animo æquiore feret ab aliquo lædi, ab aliquo contemni, cuiusque venit in mentem nullam esse tantam potentiam, in

E 3 quam

Ibid. Capit.
XXVIII.

quam non incurrat iniuria : multos absoluemus , si cœperimus ante iudicare , quam irasci . Maximum remedium iræ est mora ;

Lib. III. de
Ira Cap.
XXVIII.

nunc autem primum impetum sequimur , deinde quamuis vana nos concitauerint , perseueramus , ne videamur cœpisse sine causa ; et quod iniquissimum est , pertinaciores nos facit iniquitas iræ : retinemus enim illam et auge-
mus , quasi argumentum sit iuste irascentis grauius irasci . Quanto melius initia ipsa perspicere quam leuia sint ? quam obnoxia ? quod accidere vides in animalibus mutis , idem in homine de-

Lib. III. ib.
Cap. XXX.

prehendes . Taurum color rubicundus excitat , ad umbram appis exsurgit , vrsos leonesque mappa proritat . Idem inquietis et
stoli-

stolidis ingeniis euenit; resum suspicione feriuntur, adeo quidem, vt interdum iniurias vocent modica beneficia. Crede mihi, leuia sunt, propter quæ non leuiter excaudescimus, qualia quæ pueros in rixam et iurgium concitant. Non temperemus iram, sed ex toto remoueamus. Quod enim malæ rei temperamentum est? poterimus autem, adnitamur modo. Nec vlla res magis proderit, quam cogitatio mortalitatis. Sibi quisque, vt alteri dicat: quid iuuat tanquam in æternum genitas iras indicere, & breuissimam ætatem dissipare? quid ruimus in pugnam? quid certamina nobis accersimus? iam istas inimicitias, quas implacabili gerimus animo, febris aut aliud malum corporis vetabit

*Lib. III. de
Ira Capit.
XXXIII.*

*Lib. III. de
Ira Capit.
XXXII.*

geri, iam par acerrimum media
 mors dirimet: quid tumultuamur,
 et vitam seditiosi conturbamus?
 dum respicimus, quod aiunt,
Id. Cap. XXXIII. versamusque nos, iam mortali-
 litas aderit.

CAPVT XXIII.

QVOD
 VERA PAVPERTAS MAGNO-
 RVN BONORVM PA-
 RENS SIT.

Epist. III. Nulli potest secura vita contingere,
 qui de re producenda nimis cogitat. Miser est,
 licet toti mundo imperet. *Epist. XVII.* Multis parasse
 diuitias non finis miseriarum fuit,
Ep. LXXX. sed mutatio. Si vis scire, quam
 nihil mali fit in paupertate, com-
 para inter se pauperum et diui-
 rum

tum vultus. Sæpius pauper et
 fidelius ridet ; nulla sollicitudo in
 alto est : cura velut nubes transit :
 nemo ad humanum sanguinem *Ep. XIII.*
 propter ipsum venit , nudum la-
 tro dimittit : etiam in obfessa via
 pauperi pax est : horum , qui *Ep. LXXX.*
 felices vocantur , hilaritas ficta est,
 aut grauis et suppurata tristitia , et
 quidem grauior , quia interdum
 non licet palam esse miseros : sed
 inter ærumnas cor ipsum exeden-
 tes necesse est latere felicem. Di- *Ep. LXXXI*
 uitæ , honores , potentia , et ce-
 tera , quæ opinione nostra cara
 sunt , pretio suo vilia. Quæ bo- *Epist. LXXXVII.*
 na sunt , fiduciam faciunt , diui-
 tiæ audaciam , quæ bona sunt ,
 magnitudinem animi dant , diui-
 tiæ insolentiam. Diuitem illum
 putas , quia aurea supellex in via

E 5 eum

eum sequitur ; quia in omnibus
Prouinciis arat ; quia magnus Ca-
lendarii liber voluitur , quia tan-
tum suburbani agri possidet : et
quum omnia dixeris , pauper est.
Quare ? quia debet. Quantum
inquis ? omnia : nisi forte iudi-
ces interesse , vtrum aliquis ab
homine , an a fortuna mutuum
sumserit. Quid ad rem pertinent ?

*Instrati ostro alipedes , pictisque
tapetis*

*Aurea pectoribus demissa moni-
lia pendent ?*

O quantum erat seculi decus,
Imperatorem triumphalem vno
caballo esse contentum , et ne
toto quidem ! partem enim sar-
cinæ ab vtroque latere dependen-
tes occupabant liberi. Illo ergo
seculo , quod aureum perhibetur ,
penes sapientes fuisse regnum

Possidonius iudicat. Quid hominum illo genere felicius? in commune rerum natura fruebantur: sufficebat illa ut parens in tutelam omnium: Irrupit in res optime positas auaritia: et dum seducere aliquid cupit, atque in suum vertere, omnia fecit aliena, et multa concupiscendo omnia amisit. Illi quos aliquod nemus densum a sole protexerat qui aduersus fauitiam hiemis, aut imbris vili receptaculo tuti sub fronde vivebant, placidas transigebant sine suspirio noctes. Sollicitudo nos in nostra purpura versat, et acerrimis excitat stimulis: mollem somnum illis dura tellus dabit. Non impendebant cælata laquearia: sed in aperto iacentes sidera superlabebantur, et insigne specta-

Etaculum noctium , mundus in
 præceps agebatur silentio tantum
 opus ducens. Tam interdiu illis,
 quam noctu patebat prospectus
 huius pulcherrimæ domus: libebat
 intueri signa ex media cœli parte
 vergentia, rursus ex occulto alia
 surgentia. Quidni iuuaret vaga-
 ri inter tam late sparſa miracula. At
 vos ad omnem tectorum pauetis
 sonum, et inter picturas vestras,
 si quid increpuit, fugitis attoniti:
 Non habebant domos instar vr-
 bium. Spiritus ac liber inter
 aperta flatus, et leuis umbra ru-
 pis aut arboris, et perlucidi fon-
 tes, riuique non opere nec fistu-
 la, nec villo coactò itinere obso-
 lesacti, sed sponte currentes, et
 prata sine arte formosa, inter hæc
 agreste domicilium rustica posi-
 tum

tum manu. Huc ergo cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opus, ut contentus sis temet ipso, et ex te nascentibus bonis: proiice omnia si sapias, immo ut sapias, si quid est quo teneris, aut expedi aut incide: discedant *Epist. XI.*

aliquando ista insidiosa bona et sperantibus meliora quam adsecutis: si quid in illis esset solidi, et aliquando implerent, nunc haurientium sitim concitant; quantum potes, circumscribe corpus tuum, et animo locum laxa. Nemo nascitur diues, quisquis exit in lucem, iussus est lacte et panno esse contentus, ab his initiis nos regna non capiunt: sic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus viuere debeamus, sed tanquam non possimus sine corpore. *Epist. XVII.*

CA- *Epist. XIII.*

CA-

C A P V T

XXIIII.

DE

VITAE HVIVS MISERIIS AC
AERVMNIS.*Epist. XCVI*
Epist. XCI.

Viuere militare est : Ideo in omnia præmittendus est animus; cogitandumque non quidquid solet, sed quidquid potest fieri. quid enim est, quod non fortuna quum voluit et florentissimo detrahit? quod non eo magis adgrediatur, et quatiat, quo speciosius fulget? modo nostras in nos manus advocat, modo suis contenta viribus, inuenit pericula sine auctore. Nullum tempus exceptum est, in ipsis voluptatibus causæ doloris oriuntur: Bellum in media pace confurgit, et auxilia

auxilia securitatis in metum tran-
seunt : ex amico inimicus, ho-
stis ex socio : in subitas tempe-
states hibernisque maiores agitur
æstiva tranquillitas : sine hoste
patimur hostilia : et cladis caus-
fas, si alia deficiunt, nimia sibi
felicitas inuenit : Inuadit tem-
peratissimos morbus, validissimos
Phtyfis, innocentissimos pcena,
secretissimos tumultus. Eligit ali-
quid noui casus, per quod velut
oblitis vires suas ingerat. Quid-
quid longa series multis labori-
bus, multa deum indulgentia
struxit, id vnus dies spargit, ac
dissipat. Nihil priuatim, nihil
publice stabile est: cogitanda ergo
sunt omnia, et animus aduersus
ea, quæ possunt euenire, fir-
mandus. Hoc vnum scio, om-
nia

nia mortalium opera mortalitate damnata sunt; inter peritura vivimus, nemo altero fragilior est, nemo in crastinum sui certior. Alexander Macedonum Rex discere geometriam infelix ceperat, sciturus quam pusilla terra esset, ex qua minimum occupauerat. Ita dico, infelix ob hoc, quod intelligere debebat, falsum se gerere cognomen. Quis enim esse magnus in pusillo potest?

CA.

terorum, et alia portenta luxuriæ iam tota animalia fastidientis, et certa membra ex singulis eligentis: tunc te admirabor, si non contemseris etiam fordidum panem: si tibi persuaseris, herbas, ubi necesse est, non pecori tantum, sed homini nasci: quid enim ad rem pertinet quid accipiat, perditurus, quidquid acceperit? delectant te disposita, quæ terra marique capiuntur. Alia eo gratiora, si recentia perferuntur ad mensam: alia si diu pasta et coacta pinguescere, fluunt, ac vix saginam continent suam. At ista sollicitè scrutata varieque condita cum subierint ventrem, vna atque eadem scœditas occupabit. Vis ciborum voluptatem contemnere? exitum spectâ. Hoc itaque

que ipsi mihi dico, quoties tale aliquid præstrinxerit oculos meos, quoties occurrit domus splendida, cohors culta feruorum, lectica formosis imposita calonibus: quid miraris? quid stupes? pompa est. Ostenduntur istæ res, non possidentur: et dum placent, transeunt. Ad veras potius te conuertere diuitias, disce paruo esse contentus: et illam vocem magnus atque animosus exclama: *habeamus aquam, habeamus polentam.* Edendum est. Vtrum hic panis sit plebeius, an filigineus, ad naturam nihil pertinet. Sitio, vtrum hæc aqua sit ex lacu proximo excepta, an ea quam multa niue clusero, vt rigore refrigeretur alieno, ad naturam nihil pertinet. vtrum sit aureum poculum, an

*Epist.
CXVIII.*

erystallinum, an murrheum, an Tiburtinus calix, an manus concaua, nihil refert. Nihil ergo monuisse malim, quam hoc, quod nemo monetur satis: vt omnia naturalibus desiderijs metiaris, quæris, quali mensa, quali argento, quam paribus ministerijs et leuibus, adferetur cibus, nihil præter cibum natura desiderat. Ambitiosa non est fames: contenta desinere est: infelicis luxuriæ ista tormenta sunt. Nam si pertinere ad te iudicas, quam crinitus puer, et quam pellucidum tibi poculum porrigat, non sitis. Inter reliqua hoc nobis natura præstitit præcipuum, quod necessitati fastidium excussit. Id actum est ab illo mundi conditore, qui nobis viuendi iura descripsit:
salui

falui effemus, non delicati: turpe est beatam vitam in auro & argento reponere: neminem pecunia diuitem fecit: immo contra, nulli non maiorem sui cupiditatem incussit: Post Darium et Indos pauper est Alexander Macedo, quærit, quod suum faciat, scrutatur maria ignota, in Oceanum classes mittit nouas, et (vt ita dicam) mundi claustra per-rumpit: quæris quæ sit huius rei causa? plus incipit habere posse, qui plus habet, qui multum habet, plus cupit, quod est argumentum nondum illum satis habere: qui satis habet, consecutus est (quod nunquam diuiti contingit) finem. Nunquam parum est, quod satis est: nunquam multum est, quod satis

non est. Utamur ergo hoc Naturæ beneficio inter magna numerando: et cogitemus nullo nomine melius illam meruisse de nobis, quam quia quidquid ex necessitate desideratur, sine fastidio sumitur.

C A P V T
X X V I.

QVOD HOMO SOLA RATIO-
NE OMNIBVS CREATIS
PRAESTET.

ep. cxxiv **N**ullo modo prodesse tibi possum magis, quam si tibi bonum tuum ostendo, si te a mutis animalibus separo, si cum deo pono. Quid vires corporis alis et exeres? pecudibus istas maiores natura
con-

concessit. Quid excolis formam?
 quum omnia feceris, a multis ani-
 malibus decore vinceris. Quid
 capillum ingenti diligentia comis?
 quum illum vel effuderis more
 Parthorum, vel Germanorum no-
 do vinxeris, vel vt Scythæ solent,
 sparferis: in quolibet equo den-
 sior iactabitur iuba, horrebit in
 leonum ceruice formosior. Quum
 te ad velocitatem paraueris, par
 lepusculo non eris. Vis tu reli-
 ctis, in quibus vinci te necesse
 est, dum in aliena niteris, ad
 bonum reuerti tuum? quod hoc
 est? animus scilicet emendatus
 ac purus, æmulator dei, super
 humana se extollens, nihil extra
 se sui ponens, rationale animal es.
 Quid ergo in te bonum est? per-
 fecta ratio. Hanc tu ad summum

F 4

finem

finem euoca, in quantum potest plurimum crescere. Tunc beatum esse te iudica, quum tibi ex te gaudium omne nascetur, quum in his, quæ homines eripiunt, optant, custodiunt, nihil inuenaris, non dico quod malis, sed quod velis. Breuem tibi formulam dabo, qua te metiaris, qua perfectum esse iam sentias: bonum tunc habebis tuum, quum intelliges infelicissimos esse felices.

CA-

C A P V T

XXVII.

DE EMINENTIA LIBERAE
MENTIS VIRTVTIBVS
EXCVLTAE.

Nulla virtus latet : et latuisse
non ipsius est damnum. Veniet
qui conditam et seculi sui ma-^{Epist.}
lignitate compressam dies publi-
cet. Paucis natus est , qui po-
pulum ætatis suæ cogitat. Multa
annorum millia, multa populo-
rum superuenient ; ad illa re-
spice. Etiam si omnibus tecum
viuentibus silentium lior indi-
xerit, venient, qui sine offensa,
sine gratia iudicent. Nihil si-
mulatio proficit. Paucis impo-
nit leuiter extrinsecus inducta fa-
cies : veritas in omnem partem
F 5 sui

Epist.
LXXVIII.

*Lib. de vita
beata Capit.
XIII.*

fui semper eadem est. Sum-
mum bonum est animus for-
tuita despiciens, virtute lætus;
aut inuicta vis animi perita re-
rum: placida in actu cum hu-
manitate multa: libet et ita
definire: vt beatum dicamus
hominem eum, cui nullum bo-
num malumque sit, nisi bonus
malusque animus: honesti cul-
tor, virtute contentus, quem
nec extollant fortuita, nec fran-
gant: qui nullum maius bo-
num eo, quod sibi ipse dare
potest, nouerit: cui vera vo-
luptas erit voluptatum contem-

ib. cap. VII tio. Altum quiddam est vir-
tus, excelsum et regale, in-
uictum, infatigabile; voluptas
humile, seruile, imbecillum, ca-
ducum, cuius statio fornices et
po-

popinæ sunt. Virtutem in templo inuenties, voluptatem latitantem sæpius ac tenebras captantem circa loca ædilem metuentia, mollem, eueruem, mero atque vnguento madentem, pallidam aut fucatam, & medicamentis pollutam. Nunquam recta mens vertitur: nec sibi odio est, nec quidquam mutauit optima; at voluptas tunc quum maxime delectat, extinguitur. Quisquis ad virtutem *Cap. XIII.* accessit, dedit generosæ indolis *ead. lib.* spem; qui voluptatem sequitur, eneruis, fractus, degenerans vir, et quò magis implentur, eo magis inexplebiles. *Ut feras ib. cap. XII* cum labore periculoque venamur, et captarum quoque illarum sollicita possessio est: sæpe enim laniant

niant dominos ; ita voluptates,
quo plures maioresque sunt, eo
ille minor ac plurium feruus est,
quem felicem vulgus adpellat:

Ib. cap. XXI Vos quidem, qui virtutem cultoremque eius odistis, nihil novi facitis ; nam et solem lumina ægra formidant, et auersantur

Ib. cap. XVI diem splendidum ; ergo in virtu-

Ib. Cap. XV. te posita est vera felicitas, ad hoc Sacramentum adacti sumus, ferre mortalia : nec perturbari his, quæ vitare nostræ potestatis

Ib. Cap. VIII non est. Quare audacter licet profitearis, summum bonum esse animi concordiam, virtutes enim ibi esse debebunt, vbi consensus atque vnitas erit. Dissident vi-

Ib. Cap. IX. tia. Sed tu quoque, inquit, virtutem non ob aliud colis, quam quia aliquam ex illa speras volupta-

luptatem : primum non, si voluptatem præstatura virtus est, ideo propter hanc petitur, sed labor eius, quamuis aliud petet, hoc quoque adsequetur ; sicut in aruo, quod segeti proficissum est, aliqui flores internascuntur, non tantum huic herbulæ quamuis delectet oculos, tantum operis infantum est, aliud fuit ferenti propositum. Sic voluptas non est merces, nec causa virtutis, sed accessio.

CA-

AVARITIA PRAECIPITARI HO-
MINES IN PLVRIMA
FLAGITIA.

Epist.
LXXXIV. Nulli nos vitio natura conciliat:
nos illa integros ac liberos genuit.
Nihil quidem, quod auaritiam
nostram irritaret, posuit in aper-
to : pedibus aurum et argen-
tum calcandum ac premendum
dedit, quidquid est, propter
quod calcamur ac premimur.
Illa vultus nostros erexit in cœ-
lum, et quidquid magnificum,
mirumque fecerat, videri a sus-
picientibus voluit : hæc supra nos
natura disponit. Aurum quidem et
argentum, et propter ista nun-
quam pacem agens ferrum, quasi
male

male nobis committerentur , abscondit ; nos in lucem , propter quæ pugnaremus , extulimus : nos et causas periculorum nostrorum , et instrumenta disiecto terrarum pondere eruimus : nos fortunæ mala nostra tradidimus , nec erubescimus summa apud nos haberi , quæ fuerant ima terrarum . Vis scire , quam falsus oculos tuos decipit fulgor ? nihil est istis , quamdiumersa et inuoluta cœno suo iacent , fœdus , nihil obscurius , quidni quæ per longissimorum cuniculorum tenebras extrahuntur ? nihil est istis dum fiunt , et a face sua separantur , informius . Denique ipsos opifices intuere , per quorum manus sterile terræ genus , et informe perpurgatur ; videbis quanta fuligine

ligine oblinantur. Atqui ista magis inquinant animos, quam corpora: et in possessore eorum, quam in artifice plus est fordium. Si vis exercere tibi utile, nulli autem graue imperium, submoue vitia. Multi inueniuntur, qui ignem inferant urbibus, qui inexpugnabilia seculis, et per aliquot ætates tuta prosternant, qui æquum arcibus aggerem adtolant, et muros in miram altitudinem adductos arietibus ac machinis quassent: multi sunt, qui ante se agant agmina, et tergis hostium graues instent, et ad mare magnum perfusi cæde gentium veniant: sed hi quoque, ut vincerent hostem, cupiditate victi sunt. Nemo illis venientibus restitit, sed nec ipsi ambitioni, crude-

crudelitique restiterant : quum agere visi sunt alios, agebantur; ideoque cum multis fuerunt mali; pestiferam illam vim, qua plerisque nocuerunt, ipsi quoque sentiunt. Non est, quod credas, quemquam fieri aliena infelicitate felicem.

CAPVT

XXVIII.

QVOD HOMINES MAGNI
DVCANT RES VILES.

Omnes quærimus, non quare *Epist. CXV*
et unde; quid habeas, tantum
rogant. Vbique tanti quisque,
quantum habuit, fuit. Nulla
tamén auaritia sine pœna est,
quamvis satis sit ipsa pœnarum.
O quantum laborum exigit, quam

G mi-

mifera defideratis, quam mifera
partis eft ! Adiiice quotidianas fol-
licitudines, quæ pro modo ha-
bendi quemque difcruciant. Ma-
iore tormento pecunia poffide-
tur, quam quæritur. Quantum
damnis ingemifcunt, quæ et ma-
gna incidunt, et maiora videntur.
At felicem illum homines, et di-
vitem vocant, et confequi op-
tant, quantum ille poffidet ! fa-
teor, quid ergo ? Tu vllos effe
condicionis peioris existimas, quam
qui habent et miferiam et inui-
diam ? Vtinam qui diuitias ad-
petituri effent, cum diuitibus de-
liberarent ! vtinam honores pe-
tituri cum ambitiofis et fumum
adeptis dignitatis ftatim ! profec-
to vota mutaffent : quum in-
terim illi noua fufcipiunt, qui
priora

priora damnauerant. Nemo enim est, cui felicitas sua, etiamsi cursu venit, satisfaciet. Abstrahunt *Ep. LXXXI* a recto diuitiæ, honores, potentia, et cetera, quæ opinione nostra cara sunt, pretio suo vilia. Nescimus æstimare res: de quibus non cum fama, sed cum rerum natura deliberandum est. Nihil habent ista magnificum, quo mentes in se nostras trahant, præter hoc, quod mirari illa consueuimus. Non enim quia concupiscenda sunt, laudantur; sed concupiscuntur, quia laudata sunt.

C A P V T
X X X.QVOD
SAPIENS TOTIVS MVNDI
SIT DOMINVS.*Epi. R.*
LXXXV.

Nulla fortuna, nulla res actus
sapiens excludit. Ad utrosque
casus aptus est: bonorum rector
et malorum victor; sic sapiens
virtutem si licebit, in diuitiis
explicabit; si minus, in pauper-
tate: si poterit, in patria; si
minus, in exilio: si poterit,
Imperator; si minus, miles:
si poterit, integer; si minus,
debilis. Quamcunque fortu-
nam acceperit, aliquid ex illa
memorable efficiet. Certi sunt
domitores ferarum, qui fauissi-
ma

ma animalia , et ad occursum
 exterrantia hominem , docent
 pati iugum, nec asperitatem ex-
 cussisse contenti, vsque in con-
 tubernium mitigant. Leonibus
 magister manum insertat, oscu-
 latur Tigrim suus custos: Ele-
 phantem minimus Aethiops iu-
 bet subsidere in genua, et am-
 bulare per funem: Sic sapiens
 est artifex domandi mala. Dolor
 egestas, ignominia, carcer, exsi-
 lium, et vbicunque horrenda,
 quum ad hunc peruenere, man-
 sueta sunt.

C A P V T
X X X I.PVLCHRITVDINE ANI-
MI CORPVS EX-
ORNARI.

Ep. LXVI. Errare mihi visus est, qui dixit:
*Gratior est pulchro veniens e cor-
 pore virtus ; nullo enim hone-
 stamento indiget : ipsa et mag-
 num sui decus est, et corpus
 suum consecrat. Potest ex casa
 vir magnus exire, potest et ex
 deformi humilique corpusculo
 formosus animus ac magnus.
 Quosdam itaque videtur mihi
 in hoc natura tales generare, vt
 adprobet virtutem omni loco
 nasci ; vt scire possemus non
 deformitate corporis fœdari ani-
 mum ; sed pulchritudine animi
 corpus*

corpus ornari. Omnis res, quod
non habuit decus, virtute addita
sumit. Cubiculum lucidum di-
cimus: hoc idem obscurissimum
est nocte: dies illi lucem in-
fundit, nox eripit. Sic istis,
quæ a nobis media dicuntur,
diuitiis, formæ, honoribus, reg-
no: et contra morti, exilio,
malæ valetudini, doloribus, quæ-
que alia aut minus aut magis
pertinuimus: aut malitia, aut
virtus dat boni, vel mali nomen.

Ep.
LXXXII.

G 4

CA-

C A P V T
XXXII.

QVOD
VANA HOMINVM DE NOBIS
IVDICIA CONTEMNEN-
DA SINT.

Ep. LVIII. **C**ito nobis placemus: si inue-
nimus, qui nos bonos viros di-
cat, qui prudentes, qui sanctos,
agnoscimus. Nec sumus modi-
ca laudatione contenti: quidquid
in nos adulatio sine pudore con-
gessit, tanquam debitum pren-
dimus: optimos nos esse, sa-
pientissimos adfirmantibus ad-
sentimur: quum sciamus illos
sape mentiri, adeoque indulge-
mus nobis, vt laudari velimus
in

in id, cui contraria cum maxime facimus. Mitissimum ille se in ipsis suppliciis audit, in rapinis liberalissimum, in ebrietatibus ac libidinibus temperatissimum. Sequitur itaque, ut ideo mutari nolimus, quia nos optimos esse credimus. Alexander quum iam in India vagaretur, et gentes ne finitimis quidem factis notas, bello vastaret; in obsidione cuiusdam urbis dum circumit muros, et dum imbecillissima mœnium quærit, sagitta ictus diu perferere, et incepta agere perseveravit. Deinde quum represso sanguine, sicci vulneris dolor cresceret, et erus equo suspensum paulatim obtorpisset, coactus abstinere; *omnes*, inquit, *iurant me Iouis esse fi-*

G 5 *lium*

lium ; sed vulnus hoc hominem
 esse me clamat : idem nos fa-
 ciamus : quum pro sua quem-
 que portione adulatio infatuat,
 dicamus : vos quidem me di-
 citis prudentem esse : ego au-
 tem video , quam multa no-
 citura optem. Ne hoc quidem
 intelligo , quod animalibus fa-
 tietas monstrat, quis cibo, quis
 potioni modus, quantum capiam,
 adhuc nescio.

CAPVT

* (107) *

C A P V T

XXXIII.

DE
ABOMINANDO EBRIETATIS
VITIO.

Quam turpe est plus sibi ingerere, quam capiat, et stomachi sui non nosse mensuram: quam multa ebrii faciant, quibus sobrii erubescant: nihil aliud esse ebrietatem, quam voluntariam insaniam. Refer Alexandri Macedonis exemplum, qui Clitum carissimum sibi ac fidelissimum inter epulas transfodit, et intellectu facinore mori voluit. Omne vitium ebrietas et incendit et detegit: obstantem malis conatibus verecundiam remouet.

*Epist.
LXXXIII.*

Vbi

Vbi possedit animum nimia vis
 vini, quidquid mali latebat,
 emergit. Tunc petulans non
 manum continet. Crescit info-
 lenti superbia, crudelitas sæuo,
 malignitas liuido. Omne vitium
 detegitur et prodit; adice illam
 ignorationem sui, dubia et pa-
 rum explanata verba, incertos
 oculos, gradum errantem, ver-
 tiginem capitis, tecta ipsa mobi-
 lia velut aliquo turbine circum-
 agente totam domum, stomachi
 tormenta, quum efferuescit merum
 ac viscera ipsa distendit. Cogita
 quas clades ediderit publica ebrie-
 tas. Hæc acerrimas gentes, bel-
 licosasque hostibus tradidit: hæc
 multorum annorum pertinaci bel-
 lo defensa mcenia patefecit: hæc
 contumacissimos et iugum recu-
 santes,

fantes , in alienum egit arbitrium : hæc inuictos acie mero domuit. Alexandrum tot itinera, tot prælia, tot hiemes, per quas victa temporum, locorumque difficultate transierat, tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria tutum dimiserunt : intemperantia bibendi, et ille Herculeus ac fatalis scyphus condidit. Quæ gloria est capere multum quum penes te palma fuerit, et propinationes tuas strati somno, ac vomitantes recusauerint, quum superstes toti conuiuio fueris : quum omnes viceris virtute magna, et nemo tam vini capax fuerit ; vinceris a dolio.

CA-

C A P V T
XXXIIII.

ANIMI IMPERIO, CORPORIS
SERVITIO VTENDVM.

Epist.
XXXIIII.

Plato ait: neminem Regem non ex seruis esse oriundum, neminem non seruum ex Regibus: omnia ista longa varietas miscuit, et sursum deorsum fortuna versauit. Quis ergo generosus? ad virtutem bene a natura compositus: Nunc ipse te consule, si nunquam mæstus es; nulla spes animum tuum futuri expectatione sollicitat; si per dies noctesque par et æqualis animi tenor erecti et placentis sibi est: peruenisti ad humani boni summam. Sed si adpetis voluptates: scito

tantum tibi ex sapientia, quantum ex gaudio deesse. Inter honores gaudium id est inter sollicitudines quæris? Omnes, inquam, illi tendunt ad gaudium: sed vnde stabile magnumque consequantur, ignorant. Ille ex conuiujs et luxuria: ille ex ambitione et circumfusa clientum turba: ille ex amico, alius ex studiorum liberalium vana ostentatione, et nihil sonantibus litteris. Omnes istos oblectamenta fallacia et breuia decipiunt: sicut ebrietas, quæ vnus horæ hilarem insaniam, longi temporis tædio pensat. Sicut plausus et acclamationis secundæ fauor, qui magna sollicitudine et partus est et expiendus. Ista quæ sic petis tanquam datura lætitiâ ac voluptatem, causæ dolorum sunt.

CA.

C A P V T
X X V.PROFECTVM NOSTRVM IN
ADVERSITATIBVS CRES-
CERE DEBERE.

Ep. LXXI. Si vis beatus esse, si fide bona vir bonus, sine contemnat te aliquis, et te alicui stultum videri sine, quisquis volet, tibi contumeliam faciat, et iniuriam: tu tamen nihil patieris, si modo tecum erit virtus. Quid miraris, si vri, vulnerari, occidi, alligari iuuat? luxurioso frugalitas pœna est, pigro supplicii loco labor est: delicatus miseretur industrii; desidioso studere, torqueri est. Eodem modo hæc ad quæ omnes imbecilli sumus, dura atque intole-

toleranda credimus oblii, quam multis tormentum sit. vino carere, aut prima luce excitari. Non ista difficilia sunt natura, sed nos fluidi et enerues. Magno animo de rebus magnis iudicandum est: alioqui videbitur illarum vitium esse, quod nostrum est: sic quædam rectissima, quum in aquam demissa sunt, speciem curui præfractique visentibus reddunt; magna pars est profectus: *velle proficere*. Properemus, ita demum vita beneficium erit: alioqui mora est et quidem turpis inter fœda versantibus. Id agamus, ut nostrum omne tempus sit, non erit autem, nisi prius nos nostri esse cœperimus. Quando continget omnibus oppressis adfectibus, et sub arbitrium adductis,

H hanc

hanc vocem emittere : *Vici.*
 Quem vicerim, quæris; non Per-
 sas, nec extrema Medorum, nec
 si quid ultra Dacas bellicosum ia-
 cet; sed avaritiam, ambitionem,
 sed metum mortis, qui victores
 gentium vicit.

C A P V T
 XXXVI.

VITIOSOS HOMINES HVMA-
 NAM NATVRAM
 EXVERE.

xp. CXXII. **O**mnia vitia contra naturam pug-
 nant : omnia debitum ordinem
 deferunt. Hoc est luxuriæ pro-
 positum, gaudere peruersis : nec
 tantum discedere a recto, sed
 quam longissime abire : turpis,
 qui

qui alto sole semisomnis iacet,
 cuius vigilia medio die incipit:
 et adhuc multis hoc antelucanum
 est. Sunt qui officia lucis no-
 ctisque peruertunt: nec ante di-
 ducunt oculos hesternæ graues
 crapula, quam adpetere nox cœ-
 pit. Qualis illorum conditio di-
 citur, quos natura (vt ait Vir-
 gilius) sedibus nostris subditos e
 contrario posuit;

*Noctique Ubi primus equis oriens adstans anhelis
 Illis fera rubens accendit lumina vesper.*

Talis horum contraria omni-
 bus non regio, sed vita est. Tam
 infaufti ominis, quam noctur-
 nae aues sunt, licet in vino vn-
 guentoque tenebras suas exigant,
 licet epulis et in multa quidem
 fercula distinctis totum peruersæ
 vigiliæ tempus diducant: non

H 2 con-

conuiuantur, sed iusta sibi faciunt. Mortuis certe interdium parentatur. Autes, quæ conuiuio comparantur, ut immotæ facile pinguescant, in obscuro continentur: ita sine vlla exercitatione iacentibus tumor pigrum corpus invadit, & super membra iners sagina succrescit: ita istorum corpora, qui se tenebris dicauerunt, fœda videntur. Quippe non speciosior illis, quam morbo pallentibus color est: languidi et euanidi albent, et in viuis caro morticina est. Hoc tamen minimum in illis malorum dixerim: quanto plus tenebrarum in animo est! ille in se stupet, ille caligat. Isti non videntur tibi contra naturam vivere, qui commutant cum feminis vestem? non viuunt contra
na-

naturam, qui hieme concupiscunt
rosam, fomentoque aquarum ca-
lentium et calorum apta imitatio-
ne, bruma lilium florem vernum
exprimunt? non viuunt contra
naturam, qui pomaria in sum-
mis turribus serunt? quorum
filuæ in tectis domorum ac fasti-
giis nutant? inde ortis radicibus,
quo improbe cacumina egissent?
quam instituerunt omnia contra na-
turæ consuetudinem velle, no-
uissime in totum ab illa descif-
cunt. Lucet, somni tempus est,
quies est: nunc exerceamur, nunc
gestemur, nunc prandeamus; iam
lux propius accedit: tempus est
cenæ. Non oportet id facere,
quod populus: res fordida est;
trita ac vulgari via viuere, dies
publicus relinquatur: proprium

nobis ac peculiare mane fiat. Isti mihi defunctorum loco sunt. Quantulum enim a funere absunt, et quidem acerbo, qui ad faces et cereos viuunt? causa præcipua mihi videtur huius morbi, vitæ communis fastidium; ideo tenenda nobis via est, quam natura præscripsit, nec ab illa declinandum; contra illam nitentibus non alia vita est, quam contra aquam remigantibus.

CA-

C A P V T
X X X V I I.IN QVO CONSISTAT VERA
HOMINIS FELICITAS.

Summum bonum in animo constituamus. Obsolescit, si ab optima nostri parte ad pessimam transit, et transfertur ad sensus, qui agiliores sunt animalibus mutis. Non est summa felicitatis nostræ in carne ponenda. Bona illa sunt vera, quæ ratio dat, solida ac semp terna, quæ cadere non possunt, nec decrefcere quidem aut minui : cetera opinione bona sunt : et nomen quidem habent commune cum veris, proprietas n illis boni non est : ceterum sci mus mancipia nostra esse non partes, et sint apud nos, sed ita vt memineris extra nos esse

Epist.
LXXIII

H 4

Etiam

Etiam si apud nos sint, inter subiecta et humilia numerentur, propter quae nemo se ad tollere debeat: quid enim stultius, quam aliquem eo sibi placere, quod ipse non fecit? omnia ista nobis accedant, non haeant: ut si abducantur; sine ulla nostri laceratione discedant. Utamur illis parce tamquam depositis apud nos, et abituris. Stilbo capta patria, amissis liberis, amissa vxore quum ex incendio publico solus et beatus exiret, interroganti Demetrio, num quid perdidisset, omnia inquit, bona mea mecum sunt. Iusticia, virtus, temperantia, prudentia, si cui, inquit, sua non videntur amplissima, licet totius mundi dominus sit, tamen miser est. Miser est, qui se non beatissimum iudicat, licet imperet mundo.

CA-

C A P V T
XXXVIII.VITIA SERIO TOLLENDAM AN-
TE QUAM MORS OBRVAT.

Falsa est hæc sententia: nemo ali- *Ep. XXII.*
ter, quam quomodo natus est, exit
e vita: peiores morimur, quam
nascimur: nostrum illud, non na-
turæ vitium est; illa de nobis con-
queri debet, et dicere: quod hoc
est? sine timoribus, sine supersti-
tione, sine perfidia ceterisque pesti-
bus vos genui: quales intrastis, exi-
te. Percepit sapientiam, si quis tam
securus moritur, quam nascitur.
Nunc vero trepidamus, quum peri-
culum accessit: non animus nobis,
non color constat: lacrimæ nihil
profuturæ cadunt. Quid est tur-
pius, quam in ipso limine securi-

H 5 tatis

tatis esse sollicitum? caussa autem hæc est, quod inanes omnium bonorum sumus, quorum in fine vitæ desiderio laboramus. Nemo, quam bene viuat, sed quamdiu, curat, quum omnibus possit contingere, vt bene

Ep. XXIII viuant; vt diu, nulli. Male viuunt, qui semper viuere incipiunt, quia semper illis imperfecta vita est, non potest autem stare paratus ad mortem, qui modo incipit viuere; id agendum est, vt satis vixerimus. Quidam viuere tunc incipiunt, quum desinendum est: si hoc iudicas mirum, adiciam, quod magis admireris: quidam ante viuere defecerunt, quam inciperent.

APOPH.

ΑΠΟΡΡΗΤΕΓΜΑΤΑ
CHRISTIANO-
PHILOSOPHICA

Ex

M. Antonini Imperatoris
ac Philosophi libris

ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΪΑΥΤΟΝ

Selecta secundum versionem
Exemplaris Oxoniensis de anno
c100cciii.

CAPVT I.

DE

DEO OPTIMO MAXIMO.

Eorum, quæ mundus comple- *Lib. V. §. 21.*
ctitur, quod præstantissi-
mum est, colito: hoc est autem il-
lud, quod ceteris omnibus vñitur,
quod reliqua omnia administrat.
Inter-

- XII. 28.** Interrogantibus, vbi deos conspicatus, aut vnde esse compertum habens, hos ita veneraris, responsum fit: primo etiam visu percipi possunt. Deinde, animam meam quum nullus vnquam viderim, in honore tamen habeo. Pari igitur ratione et deos, quum eorum potentiam iugiter experiar, propterea et esse
- II. 3.** compertum habeo et veneror. Deorum opera prouidentiae plena sunt, nec quae fortuna fiunt, absque naturae ope proueniunt, aut sine conexu, implexuque rerum earum, quae prouidentia dispensantur. Inde profluunt omnia. Mentis omnes, vasis hisce corporeis, et corticibus, et fordibus, Deus denudatas intuetur; sola enim mente sua illas a se se dimanantes, et deriuatas adtingit. Re-
V. 31. cole tecum, quomodo te haecenus gesseris erga deos; num quid, quod minus deceat, quidquam vel facto, vel dicto etiam admisseris. Multum
X. 8. conducet meminisse deorum, quodque nolunt illi ratione praeditos ipsis
 ad

adulari, sed similes ipsis fieri. Aut nihil omnino a diis precari aut simpliciter et ingenue precari par est. *V. 7.*
 Curæ tibi sit, menti cuncta ambient
 ti consentire, (dicendo) a te omnia *VIII. 45.*
 sunt, in te omnia consistunt, ad te *III. 13.*
 omnia redeunt. Diis acceptum fe- *I. 17.*
 ro, quod bonos auos, bonos pa-
 rentes, bonos præceptores, bonos
 amicos, bona omnia fere habuerim:
 Numinis beneficio factum est, ut,
 quantum ad deos adtinet, ac sugge-
 stiones, adiutationes, inspirationes
 ab ipsis profectas, nihil obftet om-
 nino, quo minus iuxta naturæ præ-
 scriptum confestim viuam, nisi ipse
 tandem in culpa sum, qui deorum
 submonitiones, et tantum non claras
 præceptiones neuiquam obseruem:
 Etenim ista omnia diis adiutoribus
 indigebant.

CA.

CAPVT II.
DE VITA NATVRAE CONVE-
NIENTER INSTITV-
ENDA.

- I.* 9. **A** SEXTO (accepisse agnosco)
de vita naturæ conuenienter insti-
III. 9. tuenda cogitationem; postulat autem
ista, vt nihil temere statuamus, vt
hominibus beneuoli, deisque obse-
I. 3. quentes simus: nec a malo patrando
tantum, sed cogitando etiam conti-
nere: tum victu simplici, quique
ab opulentorum more ac instituto
abscedat quam longissime, conten-
III. 16. tum esse: Mentis ductum sequi,
huic tanquam deo decenter obsequi,
nihil a veritate alienum proloquen-
do, nihil a iustitiæ ratione deuium
I. 14. exsequendo: simpliciter viuere et in
Philosophiæ cultu constanter perfir-
I. 16. stere: Gloriæ inani nihil concedere,
laboribus ferendis cum libentem,
tum et assiduam se dare, in statu
quocunque sorte contentum esse vul-
tuque

tuque serenum; nec in diis colendis
 superstitiosum, nec in hominibus,
 aut muneribus, aut blanditiis auram
 captare popularem; sed in rebus
 quibusque sobrium, solidum, nus-
 quam ineptum, aut nouitatis studio-
 sum: virum maturum, consumma-
 tum, adulatione superiorem, rebus
 et propriis et alienis administran-
 dis idoneum, sincerum, grauem, la- *V. 5.*
 borum tolerantem, voluptatum ab-
 stinentem, forte contentum, pau-
 corum indigum, mitem, liberum,
 luxu alienum, ferium, sublimem,
 Faxis, vt, qui in te residet deus, *III. 5.*
 praefes sit animantis masculi, aetate
 prouecti. Cura haec iugiter incum- *II. V.*
 bat tibi, vt quidquid in manibus est,
 strenue peragas, prout Romanum
 (Germanum) virumque decet. *VI. X. 15.*
 derint, norintque homines homi-
 nem verum, qui naturae conuenien-
 ter viuat. Sin non sustinent, oc-
 cidant; hoc enim satius est, quam
 ita viuere, vt ipsi viuunt, volunt-
 que. Per ea quae naturae sunt con- *V. 4.*
 fenta-

sentanea, incedo; donec occumbens tandem conquiescam.

CAPVT III.

DE

AEQVO ANIMO IN HVIVS
VITAE CASIBVS HABENDO.

- X. 25. **M**ale quis ideo angitur, vel irascitur, vel metuit, quod secus quam ipse velit, aut factum sit, aut fiat, aut futurum sit eorum quidquam, quæ ab uniuersi Rectore sunt constituta, qui est ipse lex unicuique,
- XI. 13. quod suum est, tribuens. Ipsi dii videant hominem esse te, qui nihil quidquam indigne, ægreue ferat,
- V. 27. qui animum exhibuerit ita iugiter adfectum, vt rebus sibi destinatis
- VIII. 40. adquiescat. Aut enim nihil possunt dii aut possunt. Si nihil possunt, cur precaris? si possunt, cur non hoc potius ab eis prece poscis, ne quid horum cupias, ne quid de horum vilo anxius sis, quam vt horum

sint maxime, ad quæ iugiter adten-
das : alterum, quod res ipsæ ani-
mam non adtingunt, sed extrinse-
cus immotæ manent ; molestiæ au-
tem ab opinione sola proueniunt : al-
terum vero, quod vniuersa, quæ
hic vides, mox sint mutanda, nec
futura amplius. Alteratione mun-

III. 7. dus constat, opinione vita. Opi-
nionem tolle, tollitur simul et que-

III. 49. rimoniam illam, læsus sum. In opi-

II. 15. nione sita sunt omnia. Promonto-
rii par esto, cui fluctus iugiter quum
adlidantur, ipsum tamen consistit,
vndarumque circumfusum sibi æstum
compefcit. Infelicem me, inquit ille,
quod mihi istud contigerit. Immo
felicem me, quod etiamsi contigerit,
nil doleam tamen, nec aut præfenti-
bus frangar, aut futura reformi-
dens. Ecquando persuasum habebis
(o anima) cuncta tibi bene se habe-
re, sed et a diis prouenire, bene-
que habitura, quæcunque ipsis con-
cedere visum est, et quæcunque con-
cessuri sunt, utpote quæ ad salutem
faciunt

faciunt animantis perfecti, probi,
iusti, honesti! Ecquando ita adfecta *X. 1.*
futura es, quo cum diis ita verferis,
vt nec eos quidquam infimules, ne-
que ab eis ipsa condemneris!

CAPVT IIIII.

DE
COERCENDIS PRAVIS
ADFECTIBVS.

SEXTO debeo, quod nec iracun- *I. 9.*
diæ, nec perturbationis alicuius in-
dicium exhiberem; sed quum adfe-
ctibus immunis prorsus existerem,
ad adfectum genuinum essem tamen
propensissimus. **MAXIMO**, mei *I. 15.*
compotem esse, nec vlla in re trans-
uersum abripi; nihil admirari, ad
nihil obstupescere: nusquam per-
plexum, aut deiectum, aut ringi so-
litum: nec rursus iracundiæ, aut
suspicionibus deditum. *III. 6.* Præstabilius
nihil offenderis genio in te colloca-
to, quum ita fuerit comparatus, vt
motus suos omnes sibi subiecerit, et

- a sensuum adfectionibus, quod Socrates dicebat, sese abstraxerit : diis autem se regendum permiserit : quod
- III.* 4. hominem præstat intaminatum voluptatibus, dolore omni illæsum, contumelia intactum; certaminis præstantissimi, ne ab adfectu scilicet vlllo
- II.* 6. subuertatur, athletam. Contumelia se adficit anima humana, quum vo-
- V.* 26. luptati vel dolori succumbit. Quæ principatum ac dominatum obtinet pars animæ, immota maneat, et
- III.* 3. coerceat adfectiones. Liber esto, resque ipsas intuere vt vir, vt homo,
- XII.* 19. vt ciuis, vt animal mortale. Sentias tandem aliquando, aliquid esse in te præstantius, ac diuinius eis, quæ
- III.* 3. adfectus in te excitant. Gloriolæ cupido forsan te torquet, cogita, quam cito obliuione sepeliantur omnia, quamque vastum chaos infiniti æui vtriusque consistat; quam angusto denique spatio laus ista terminetur. Siquidem et terra tota puncti instar habet; huiusque ipsius an-
- VI.* 30. gulus quam exiguus incolitur? Ira-
que

que serua te simplicem, bonum, integrum, grauem, serium, iusti amantem, pium, placidum, adfectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. Contende, talis vt persifas, qualem facere te philosophia volebat.

C A P U T V.

DE

AMORE ET CVRA ERGA
ALIOS HABENDA.

Quomodo se habent in continuis *VII. 13.*
corporis membra; eodem se habent in diffitis, quæ ratione sunt prædita, quum ad mutuas rei eiusdem conficiendæ operas conferendas nata sint vtraque. Consideratio hæc animum tuum magis adtinget, si te frequenter sic adlocutus fueris: membrum sum ego compagis istius, quæ ex ratione præditis componitur. Sin partem dumtaxat esse te dixeris, homines ex animo nondum diligis. Quibuscum viuere fortitus es homi- *VI. 39.*

I 3

nes,

- nes, eos idque veraciter fac diligas. *VII. 55.* In hominis natura primum ac præcipuum est, societatem colere. *VIII. 59.* Homines alter alterius causa nati sumus. Itaque aut doce, *II. 1.* aut sustine. Ad mutuas operas nati sumus, quo modo pedes, manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorumque ordines. *VI. 7.* Hoc vno te oblecta, in eoque adquiesce, vt ab vna, quæ communitatem inuat, actione ad aliam transeas, *III. 4.* numinis memor. Naturæ ipsius humanæ ratio ab vno quoque hoc exigit, vt hominum quorumuis curam habeat. *VIII. 42.* Homo quum ad benefaciendum natus sit, vbi beneficium quidpiam, aut quod in commune conducatur, egerit, illud fecit, ad quod conditus est, et quod suum est, obtinuit. *VI. 44.* Ciuitas et patria, qua Antoninus, Roma; qua homo, mundus. Hisce ciuitatibus, quæ vtilia, et mihi sunt *X. 6.* bona. Igitur nihil facturus sum, quod communionis ius violet: sed
 cognata

cognatorum potius rationem habebo, omnemque conatum meum ad id dirigam, quod in commune vnquam conducatur, et ab eo, quod est huic contrarium, abstinebo.

CAPVT VI.

DE SVFFERENDIS PRAVO- RVM MORIBVS.

Vbi te alii vituperauerint, vel ode- *VIII. 27.*
rint, vel eiusmodi aliquid oblocuti
fuerint; bene velle tamen illis oportet: sunt enim natura amici: quin et dii ipsi omnimodam illis opem ferunt. Hominis est etiam eos, qui *VII. 22.*
offendunt, diligere. Peccantem, si *IX. 11.*
potes, meliora doceto. Si minus; memineras, hoc sine clementiam tibi datam esse; nam et dii ipsi aduersus tales clementer se gerunt: in quibusdam etiam opem eis porrigunt suam, ad sanitatem nempe, diuitias, gloriam consequendam. Mane præ- *II. 1.*
dicere memento tibi: hodie futurum

14 est,

est, ut rem habeam cum curioso aliquo, ingrato, proteruo, doloso, inuido, illiberali: Obueniunt illis ista omnia a bonorum, malorumque inscitia. Ego vero, quam et naturam boni norim, quod honestum, malique, quod inhonestum sit, nec lædi posse me ab horum villo compertum habeo, nec succedere congengeri possum, eumue odif.

III. 3. se. Ecquid est, quod ægre ferre debeas? numquid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines, alterum alterius causa natos esse: æquanimi-
tatem esse iustitiæ portionem; porro inuitos delinquere: denique quam multi, ubi inimicitias exercendis, suspicionibus fouendis, odiis, litigiis vitam exegissent, tandem defuncti, et in cineres redacti sint.

VII. 22. Succurrat tibi, cum esse tibi cognatos, tum inscios inuitosque peccare: ad hæc, paullo post virosque vestrum morti concessuros; præ omnibus denique, nihil eos te læsisse: neque

neque enim mentem tuam deterio-
 rem facere possunt, quam prius
 fuerat: perpende quoque tecum, an *X. 30.*
 non ipse eiusmodi aliquid pecces:
 puta, argentum in bonis habendo,
 vel voluptatem, vel gloriolam, vel
 aliud istiusmodi. Optimus iniu- *VI. 6.*
 riam ulciscendi modus est, inferen-
 ti ne sis similis. Vnicum istic est, *VI. 47.*
 quod sit plurimi faciendum, ut ve-
 ritatem iustitiamque colens ipse, cum
 mendacibus, iniustusque benevole
 degas.

CAPVT VII.

DE

RERVM HVMANARVM
VANITATE.

- X.* 31. **H**umana omnia fumus ac nihil sunt,
III. 33. euanida sunt omnia, citoque fabularum instar obtinent, mera vanitas,
XII. 27. fumus sunt, et cinis, et fabula, vel
V. 10. ne fabula quidem : quam caduca, quam vilia sunt, quæ etiam cinædo, scorto, latroni in possessionem cedere possunt : quam velociter euanciscunt omnia, in mundo corpora, in æuo eorundem etiam memoria, cuius modi sunt omnia, quæ sub sensum cadunt, horumque ei maxime, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur : quam vilia, contemnenda, quam sordida, caduca, mortua sunt !
II. 17. Vitæ humanæ tempus punctum est : natura fluxa : sensus obscurus : corporis vniuersi fabrica putrescere prona : anima vaga : fortuna res imper-

perscrutabilis : fama quiddam iudicii expers : et vt verbo dicam, omnia corporis quidem fluuius, animæ vero somnium et fumus : vita militia et hospitis in peregrino mora : fama posthuma obliuio mera. Flu- *IV. 43.*
 men quoddam et torrens rapidus est æuum : simul enim atque comparuerit quidquam, abripitur ; et aliud quidem abripitur : illud vero denuo inferetur : per mundi substantiam *VII. 19.*
 tanquam per torrentem, corpora transeunt vniuersa. Quot Chrysippos, quot Socrates, quot Epictetos iam dudum absorpsit æuum istud ? exiguum omnino intercedit spatium ; *IV. 50.*
 idque per quot molestias, cum quibus hominibus, in quali corpusculo exantlatum ? ne ergo pro re momenti alicuius habeto ; si enim æui præteriti immensitatem adverteris, et futuri itidem infinitatem, quid tandem distabit, triduanus qui fuerit ab eo, qui secula tria transegerit. Sæ- *V. 23.*
 pe cogita, quanta cum celeritate abripiantur et subtrahantur, quæ sunt, fiunt-

fiuntque vniuersa ; est enim rerum natura instar fluiui cuiusdam, qui in iugi sit fluxu : effectiones vero mutationibus continuis, et causæ ipsæ conuersionibus innumeris subiacent : nec, quod consistat, fere quidquam est. Cogita itidem vastum istud vtrimque adiacens præteriti ac futuri temporis immensum,

- V. 33. quo conduntur vniuersa. Cinis iam iam futurus es, aut ossa nuda ; nomenque tantum, vel ne nomen quidem tui superfuturum est : cruor est, et ossicula, et reticulum, ex neruis,
- II. 2.
- III. 48. venulis, arteriisque contextum. Horum summa huc redit, vt humana omnia semper sic adspicias, tanquam quæ diurna et vilia sint.

CA

CAPVT VIII.

DE

MEDITATIONE MORTIS.

Cogita tecum breui fore, vt nec XII. 27.
 ipse vllus vsquam futurus sis, nec
 quidquam eorum, quæ vides, nec
 horum quisquam, qui nunc viuunt.
 Non distrahere amplius: sed, tan- II. 2.
 quam, qui iam statim moriturus es,
 carnes istas contempnas, noli fatum
 vel præfens inique ferre, vel futu-
 rum pauere. Aduerte præscriptum II. 4.
 tibi esse temporis terminum, ad III. 16.
 quem par est, accedere purum, pa-
 catum, promptum, sponte sua
 fato suo se se accommodantem. Co- XII. 7.
 gita, qualem cum corpore, tum ani-
 ma a morte deprehendi oporteat:
 vitæ etiam huius breuitatem; ma-
 teriæ denique cuiusque imbecillita-
 tem, momentaneam esse vitam hu- XI. 18.
 manam, omnesque nos breui com-
 ponendos fore. Istud iugiter co- VI. 47.
 gita, omnis generis, omniumque
 tam studiorum, quam & nationum
 homi-

homines, mortem obiisse. Descende hoc modo vsque ad Philistionem, Phœbum, Origanionem. Tum ad alias classes te transfer; eo nimirum nos concedere oportet, quo tot Oratores disertissimi, tot Philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates: tot Heroes prisca, tot hos seculi Imperatores, tyranni: Eudoxus insuper, Hipparchus, Archimedes: alia acuta, sublimia, industria, versuta, adrogantia ingenia.

- II. 12. Facultatis rationalis est considerare, quid sit ipsum mori: quodque si quis rem per se intueatur, cogitationeque submouerit ea omnia, quibus tanquam laruis horrendis instructa imaginationi nostræ se obicit, nihil esse aliud comperiet, quam opus naturæ; opus autem naturæ vllum quisquis expauescit, puer est: quoque pacto habitura se sit pars
- VII. 50. ista, vbi corpore soluta fuerit: retroque meant, que terra dedit, iterum ad terram; at quod ab æthereo venerat ortu, caeleste poli repetit templum.

plum. Horam nouissimam cogita. VII. 29.
 Tanquam vitæ tuæ nouissimam actio- II. 5.
 nem vnâquamque peregeris. Quo- V. 29.
 modo viuere cogitas, vita mox exces-
 surus, eodem, si volueris, viuere iam
 licet. In huiusmodi caligine ac V. 10.
 forde, tantoque materiæ, tempo-
 ris, motuum, rerumque motarum
 fluxu nihil possum comminisci, quod
 æstimatione, studiose dignum vi-
 deatur; contra potius solari se quem-
 que par fuerit, dissolutionem sui na-
 turalem opperiendo, moramque in-
 terea haud grauate ferendo.

FINIS APOPHTHEGMATVM
 M. ANTONINI.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

151516

vd18

ULB Halle

3

006 304 443

n

B.I.G.

Farbkarte #13

SENECA

CHRISTIANVS
Ad Exemplar Campidonense;

ET
ACCESSERVNT APOPTHEGMATA
EX
MARCI AVRELII ANTONINI

LIBRIS
TON EIS EAYTON.

AVGVSTAE TREVIRORVM
TYPIS ESCHERMANNIANIS.
MDCCLXVIII.

